

Ons Pensioen

TIJDSCHRIFT VAN DE BPP: BELANGENVERENIGING
PENSOENGERECHTIGDEN PENSOENFONDS ZORG EN WELZIJN

NUMMER 6, JAARGANG 30 - DECEMBER 2016

“We moeten af van
de marktwerking in
de zorg”

P. 10

Alle
pensioenfeiten
op een rij

P. 14

Euthanasie en
het recht op
zelfbeschikking

P. 32

Ouderwets genieten met de gemakken van nu

**8-DAAGSE STANDPLAATS BUSREIS COMPLEET VERZORGD
INDIVIDUEEL OF MET GEZELSCHAP**

VROEGBOEKAAANBIEDING

Vertrek in 2017 op

15 april

20 en 27 mei

3 en 10 juni

1 en 8 juli

5 en 12 aug

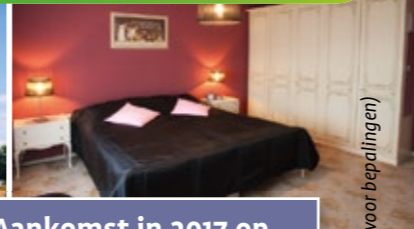
2, 9 en 16 sept

7 okt

- incl. halen en brengen
- 4 x natuur middagtocht omgeving Appelscha; Drenthe: unieke verzameling klompen (2200 paar uit 43 landen); Overijssel: spektakel in het Bakkerij- en IJsmuseum en Giethoorn: genieten van een rondvaart en een drankje
- dagtocht Friesland met 3 uur varen
- incl. entreegelden en consumptie
- verblijf op basis van VOLLEDIG PENSION, LIFT aanwezig
- Hollandse keuken, mogelijkheid tot afstemming op dieet
- thuiszorg (als u dit thuis ook ontvangt)
- gezellige avondprogramma's
- nieuw excursieprogramma 2017

Bekijk het hele reisaanbod
op onze website

**5-DAAGS STANDPLAATS AUTO ARRANGEMENT
DROOMVAKANTIE**

(alle fouten voorbehouden; zie website voor bepalingen)

**U komt met eigen vervoer naar Appelscha en vervolgens kunt u
genieten van een speciaal samengesteld ALL-IN programma**

ontvangst (± 11 uur) met een welkomstdrankje, 4 x overnachten incl. ontbijt-
buffet, 4 x drie gangen diner/buffet, 3 x uitgebreid lunchbuffet,
1 x dagtocht (per touringcar) Friesland met 3 uur varen, 3 x middag
excursie (per touringcar), iedere avond vertier en entertainment

Aankomst in 2017 op

22 en 29 mei

12 juni

3 en 10 juli

7 en 14 aug

4, 11 en 18 sept

9 okt

Terugblik op een bewogen jaar

Weer een jaar voorbij. Wat gaat dat snel en wat is er veel
gebeurd. Dit is alweer het zesde nummer van Ons Pensioen.
Goed om nog eens even terug te kijken.

ROELOF JAN MULDER

Waar hebben we aandacht aan
bestede? In nummer één van
dit jaar stelden we u de nieuwe
voorzitter van de BPP voor in
een dubbelinterview met Peter
Patijn en Joop Caljouw. Over
staatssecretaris Klijnsma zei
Patijn toen de memorabele woor-
den: "Je hoeft geen economie te
hebben gestudeerd om nu een
zekerheid te willen creëren voor
over dertig jaar. Dat is een ridicule veronder-
stelling", daarmee doelend op de gigantische
reserves die de pensioenfondsen van de over-
heid moeten aanhouden.
In datzelfde nummer ook een spraakmakend
interview met Corien Wortman, de bestuurs-
voorzitter van het ABP. Ook zij had een tekst
die nogal wat commotie opwierp. Een beetje
een regent die mevrouw Wortman. Tenminste
als ze in het kader van het feit dat sinds een
aantal jaren niet meer geïndexeerd wordt stelt:
"Dat we dat wel in perspectief moeten plaatsen.
Als mensen naast hun AOW een aanvulling
krijgen (bedoeld wordt uw aanvullend pensi-
oen, red.) die weliswaar niet stijgt maar wel
iedere maand opnieuw op je bankrekening
staat, dan is dat nog steeds veel waard". Dat
wel ja maar het is wel geld dat we zelf hebben
gespaard en waar we recht op hebben.

Natuurlijk daarna ook een tegenwicht in de
vorm van een interview met Peter Borgdorff,
Ceo van het pensioenfonds Zorg en Welzijn in
nummer twee. Hij verzekerde ons dat die 1400
miljard euro waarover de fondsen beschik-
ken "echt geld" is. Dat dekkingsgraden als
gevolg van de lage rentestanden te laag zijn is
dus eigenlijk onzin. We kunnen wel degelijk
indexeren maar mogen het niet. Dat zei hij wel
niet zo direct maar die opmerking over "echt
geld" zegt genoeg.

Over zorg, wonen en pensioen spraken we in

het derde nummer van OP in
Amsterdam. In de Argumen-
tenfabriek ontspan zich een
interessant debat tussen Frank
Kalshoven, directeur van die
fabriek, Paul Ulenbelt, tweede
kamerlid voor de SP en Roger
van Boxtel oud-directeur van
Menzis. Ook jongeren lieten we
aan het woord in de vorm van een
interview met Anna Grebencht-

chikova, o.a. lid van de pensioencommissie van
de SER. Opmerkelijke uitspraken deed ze, die
ook weer veel reacties opriepen.

Ten slotte professor Bernard van Praag die
ons voor hield dat er eigenlijk helemaal geen
pensioen crisis is, dan wel hoeft te zijn. Als je
de rendementen van de fondsen tenminste bij
de bepaling van de dekkingsgraden betreft.
Tot zover de terugblik. U kunt alles overigens
nog eens teruglezen op de site van de BPP
waar alle verschenen nummers kunnen worden
opgevraagd.

En dan dit laatste nummer. Veel publiciteit
over een nieuw initiatief van o.a. de SP om te
komen tot een Nationaal Zorgfonds. Dit om af
te komen van de marktwerking in de zorg en
het eigen risico, voor veel mensen inmiddels
onbetaalbaar, af te schaffen. Daarover een
interview met Renske Leijten, tweede Kamerlid
voor de SP en woordvoerder op dit gebied.
Verder een overzicht van de standpunten van
de diverse politieke partijen in het kader van
de komende verkiezingen en aandacht voor
een brief van alle (ALLE!) ouderen organisaties
aan Staatssecretaris Klijnsma. Vooral om het
eventueel korten van de pensioenen in 2017 te
voorkomen.

De redactie wenst u hele fijne feestdagen en
een goed en gelukkig Nieuwjaar. —

AUTEUR:
ROELOF JAN MULDER

“
U kunt alles
overigens nog
eens teruglezen
op de site van
de BPP.
”

Inhoudsopgave

Tweemaandelijks tijdschrift van de BBP: Belangenvereniging Pensioengerechtigden Pensioenfonds Zorg & Welzijn (PFZW).

Aangesloten bij de NVOG: de Nederlandse Vereniging van Organisaties van Gepensioneerden.

Website

www.pfzw-belangenvereniging.nl

Hoofd- en eindredactie

Roelof Jan Mulder (Ons Pensioen), Steenakkerstraat 4, 4012 EP Kerk-Avezaath.
Telefoon: (0344) 681793
E-mail: roelof.j.mulder@planet.nl
Gitte Jansen-Nieudorp (Pensioenbelangen)

Redactieleden

Jaap van der Spek, Eric van Eck, Pierre Thijssen.

Medewerkers aan dit nummer

Audrey, Betty Berger, Joop Blom, Rob de Brouwer, Hasko van Dalen, Eric van Eck, Cees Michielse, Jaap van der Spek, Joop van Vliet, Antoinette Voorbij, Willem Schuddeboom, Marjoke Wessels, Ron Wessels, Pierre Thijssen.

Grafisch Ontwerp

William van Giessen

Druk en verzending

Senefelder Misset

Verantwoording

Het ledenblad 'Ons Pensioen' is het contactorgaan van de BPP en verschijnt zes keer per jaar. Ons Pensioen komt tot stand in samenwerking met 'Pensioenbelangen' (van de NBP). De meningen en visies in dit blad zijn niet noodzakelijkerwijs die van het verenigingsbestuur. De redactie streeft ernaar de onderwerpen vanuit een breed en diverse

Colofon

perspectief te behandelen. Het is aan de lezer zelf om (mede aan de hand van meningen en visies in dit blad) tot eigen oordeelsvorming te komen. Voorts is de redactie niet verantwoordelijk voor de inhoud van advertenties en bijsluiters. Overname van (delen van) artikelen is toegestaan, met bronvermelding. De redactie plaatst met regelmaat reacties, artikelen en meningen van lezers. Reacties kunnen worden gezonden naar: roelof.j.mulder@planet.nl. De redactie behoudt zich het recht voor reactie niet, dan wel ingekort te plaatsen zonder daarover vooraf met de inzenders te overleggen. De redactie werkt met een redactiestatuut.

Bestuur

Voorzitter: Peter Patijn.
Secretaris: Cees Michielse.
Penningmeester: Jaap Dijkstra.
Leden: Jan van Pijkeren, Jaap van der Spek, Baukje Vegter.

Ledenadministratie

Adreswijzigingen en opzeggingen graag als volgt doorgeven: Jaap Dijkstra (071) 521 52 46, of ledenadministratie@pfzw-belangenvereniging.nl.

Lid worden

De contributie bedraagt slechts €11 per jaar (meer mag natuurlijk ook!). Het partnerlidmaatschap is €5,50 per jaar. U kunt zich aanmelden via de strook in dit blad, via de website of via een brief met gegevens aan de ledenadministrateur. Betalingen kunnen worden overgemaakt op banknummer NL83 INGB 000 455 2579 (ING Bank) t.n.v. Belangenvereniging Pensioengerechtigden PFZW.

Belangrijk om te weten

Als u overlijdt, stopt uw Ouderdoms- pensioen van PFZW. Uw partner en kinderen hebben dan onder bepaalde voorwaarden recht op Partner- en Wezenpensioen. Ook hebben zij recht op een eenmalige slotuitkering die gelijk is aan drie maal het bruto maandbedrag van uw Ouderdomspensioen. Over die uitkering wordt geen loonheffing (belasting) en zorgpremie betaald. Het nettobedrag is dus gelijk aan het brutobedrag. De partner krijgt deze uitkering. Is er geen partner? Dan krijgen de kinderen jonger dan 21 jaar de uitkering. Als er geen partner of wees is die aanspraak maakt op de uitkering ineens, dan kan deze worden uitbetaald aan de natuurlijke persoon (bijvoorbeeld kinderen ouder dan 21 jaar, neven, nichten, vrienden) die kosten heeft gemaakt in verband met het overlijden.

Commissie Financiële Dienstverlening

In geval van problemen met PFZW over uw pensioenberekening, zoek contact op met de voorzitter van deze BPP-commissie: P.Patijn (06-51110724).

Advertenties

PSH Media Sales Support, telefoon: (0134) 355 830, e-mail: roosenbeek@pshmediasales.nl. Tarieven op aanvraag.

De aanmeldingsbon voor nieuwe leden vindt u op de achterzijde.

- 3 Terugblik op een bewogen jaar
- 4 Colofon
- 5 Inhoudsopgave
- 6 Missie voor gepensioneerden
- 7 Een jaar vol activiteiten
- 8 Wat zeggen de politieke partijen?
- 10 We moeten af van de marktwerking in de zorg. Interview met Renske Leijten
- 14 Alle pensioenfeiten op een rij
- 17 Kloof tussen sterke en zwakke ziekenhuizen groeit
- 18 Samenleving en financiële sector in evenwicht. Een commentaar op het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
- 22 Ouderen organisaties schrijven Rutte een brief om kortingen te voorkomen
- 23 50PLUS wil minimale rekenrente van 2%
- 24 Mijn laatste column
- 25 Audrey's DeliCasa
- 26 Kruiswoordpuzzel & Cryptogram
- 28 Pas verschenen
- 30 De systematiek van de betaling van ziektekosten
- 32 Euthanasie en het recht op zelfbeschikking
- 35 Landelijke belangenbehartiging
- 37 Terug naar het ziekenfonds?
- 39 Activiteiten en informatie van de BPP

RECTIFICATIE

In het CV van Mevrouw Ria Vedder, dat bij het in memoriam van mevrouw Vedder werd geplaatst in het vorige nummer van Ons Pensioen, is een storende fout geslopen. In plaats van Ria Vedder stond er Ria Visser. Dat alle redacteuren daar overheen hebben gelezen spijt ons zeer. Onze oprechte excuses.

Redactie Ons Pensioen

Missie voor gepensioneerden

Alles is anders dan verwacht. Na de val van de muur in 1989 dachten we dat er nooit meer een koude oorlog zou en dat we zouden kunnen werken aan een wereld waarin vrede en economische ontwikkeling de overhand zouden hebben. In de Europese Unie ging het goed en Nederland ontwikkelde zich financieel-economisch tot een nog welvarender land.

AUTEUR:
JAAP VAN DER SPEK
(vicevoorzitter)

Ons zorgsysteem was de beste van de wereld en over onze oudedagsvoorziening hoefden we ons geen zorgen te maken. Met elkaar zouden we ouder worden dan de generatie voor ons en de grenzen verwaagden letterlijk en figuurlijk. Hoopvol perspectief op vrede en gerechtigheid. Maar vrijheid van meningsuiting kende geen grenzen meer.

Mensen weten en kunnen meer, maar de wereld is ook complexer geworden. Gemiddeld genomen hadden we het wel goed, maar financiële luchtballonnen verschenen. We gingen voor onszelf en de overheid zou zorgen voor de mensen die het moeilijk hadden. Het aantal kerkelijke gemeenschappen en dus ook hun sociale verbanden werd kleiner. Het geloof in eigen kunnen en het vertrouwen in de 'maakbaarheid' van de wereld groeide.

Het geld voor een op oorlog berekende defensie hadden we niet meer nodig en dus bezuinigden we fors. Ontwikkelingshulp kon minder en anders worden ingezet. Maar de wereld veranderde vanuit het Midden Oosten ondertussen wel. Radicaliteit ging onze veiligheid bedreigen en in Rusland kreeg Poetin het volk achter zich door externe vijanden te creëren. In welvaart en vrede ontwikkelde waarden en normen bleken niet overal te gelden en in ons eigen land bleek de verzorgingsstaat onbetaalbaar te worden. En onze pensioenen?

De bankencrisis, en daarmee het tanende vertrouwen in de gevestigde orde, werd beantwoord door het zekerstellen van

financiële buffers en zelfs de pensioenfondsen werden onder een soort curatele geplaatst. De gemiddelde rente op uitgeleend geld daalde en de Europese centrale bank deed er nog een schepje bovenop.

Wat we 20 jaar geleden dachten, werkt niet langer. Nieuwe generaties kennen de geschiedenissen en de daaruit te trekken lessen niet meer. Als we de wereld in zijn complexiteit niet meer kunnen bijhouden, trekken we ons terug op wat we wel begrijpen. Populisten zien hun kansen en het zoeken naar harmonie en 'samen' verandert in polarisatie en het uitvergroten van tegenstellingen. Het vertrouwen in mensen die ons in die complexe wereld moeten leiden verdwijnt.

De belangrijkste vraag is hoe we dat vertrouwen kunnen herwinnen. Hoe kunnen we weer samen optrekken. Wellicht dat we onze parlementaire democratie weer moeten stoelen op vertegenwoordigers, die op grond van bewezen verdiensten (in alle lagen van de bevolking) uitgenodigd worden voor het ereambt van politicus. En dan nog is het belangrijk de kloof te dempen tussen mensen die in een complexe wereld hun vertegenwoordigende en leidinggevende werk moeten doen en mensen die zich terugtrekken op wat nog te begrijpen valt en op hun eigen wereld met ervaringen. Opvattingen komen voort uit ervaringen. We zullen dus die ervaringen op een of andere manier positief moeten kleuren. Een missie voor gepensioneerden? —

Een jaar vol activiteiten

Hoewel de afgelopen periode gekenmerkt wordt door de vakanties waarvan velen hopelijk echt genoten zullen hebben, is het op het terrein van de pensioenen allerminst rustig geweest. De reacties op de Perspectiefnota van het kabinet, waarover u elders in dit blad uitvoerig leest, vergde het nodige overleg, terwijl ook de afronding van de SER-standpuntbepaling dichterbij komt. Daar komt bij dat ook de pensioenfederatie, middels een daartoe ingestelde commissie Langejan, zich zeer actief toont op het pensioenfront.

AUTEUR: CEES MICHIELSE

Als dit blad bij de lezers in de bus zal vallen is het jaar 2016 al weer bijna teneinde. Opnieuw een jaar met veel activiteiten en spannende ontwikkelingen rondom onze pensioenen. Met weliswaar positieve beleggingsresultaten, maar met een nog steeds lage rente die de vermaledijde dekkingsgraden onder druk blijft zetten. Zodanig zelfs dat kortingen op onze pensioenen nog steeds dreigend aan de horizon staan.

Reeds meer dan 1,5 jaar terug hebben de gezamenlijke ouderenorganisaties aangedrongen op een snelle besluitvorming rondom een noodzakelijke stelselherziening. En meer dan dat, we hebben daartoe zelfs concrete voorstellen gedaan. Maar zowel het Kabinet, als de SER en de sociale partners blijven steken in technisch gekissebis en schuiven de besluitvorming steeds verder voor zich uit.

Middel erger dan de kwaal

Kamerbreed is weliswaar een oproep gedaan aan staatssecretaris Klijsma om iets te verzinnen de dreigende kortingen in ieder geval voor 2017 te voorkomen. Opschorting van de hersteltermijnen zou daartoe wellicht een middel zijn volgens de politici. Wij vinden dat middel eigenlijk erger dan de kwaal en hebben ook daarvoor een alternatief bij brief aan de staatssecretaris voorgelegd.

Op het moment dat wij deze rubriek schrijven is een reactie van haar kant echter nog niet ontvangen. Ook premier Rutte, die van ons en soortgelijke brief heeft ontvangen, omdat hij bij uitstek als coördinerend bewindsman de belangen van de diverse ministeries op elkaar moet afstemmen, heeft nog steeds niet gereageerd. Zodra er meer duidelijkheid over is publiceren we dat natuurlijk op onze website.

Communicatie verstevigen

En daarmee zijn wij bij een ander onderwerp waar-

mee diverse bestuursleden druk zijn gedurende het hele jaar. Hoe de communicatie met onze leden te verstevigen. De website, de digitale nieuwsbrieven en 'Ons Pensioen' zijn de kanalen die ieder voor zich intensief worden gebruikt. Weliswaar genieten de nieuwsbrieven en de website steeds meer belangstelling van steeds meer leden, maar een groot deel van onze achterban maakt daarvan geen gebruik en leest uitsluitend Ons Pensioen.

En juist dat communicatie kanaal wordt in toenemende mate getroffen door kostenstijgingen van zowel de druk- als de portiekosten. Bovendien kan een dergelijk periodiek bij de vele ontwikkelingen die zich voordoen niet snel genoeg reageren en is de actuele situatie op het moment van verschijnen soms alweer anders dan op het moment van schrijven. Het is wel een medium dat zich uitstekend blijft lenen voor goede en gedegen achtergrondinformatie over structurele zaken.

Zorg voor welzijn en welvaart voor onze leden

Belangenbehartiging van onze gepensioneerde leden op het terrein van de pensioenen is en blijft onze voornaamste doelstelling. Invloed op het beleid van het pensioenfonds, beïnvloeding van de Haagse besluitvorming over de regelgeving, en advies naar onze individuele leden bij pensioenvraagstukken krijgen dan ook de volle aandacht. Maar er is meer. Via de NVOG zijn wij betrokken bij de belangrijke aanpalende beleidsterreinen zoals koopkracht van de ouderen, gezondheidszorg en woonbeleid. Immers ook die zaken hebben een direct effect op het welzijn en de welvaart van onze achterban. Kortom het bestuur is er maar druk mee en stelt het zeer op prijs indien onze leden ons niet alleen kritisch volgen maar ook hun suggesties bij ons blijven aandragen. —

Wat zeggen de politieke partijen?

Het lijkt nog ver weg, de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer. Maar de strijd lijkt al begonnen en 15 maart is al over vier maanden. De politieke partijen hebben hun concept partijprogramma's wereldkundig gemaakt en we kunnen ook al wel wat zeggen over hun activiteiten de afgelopen jaren. We zetten de belangrijkste verschillen ten aanzien van de pensioenen op een rijtje.

AOW

De basis voor ons pensioenstelsel is de voor iedereen, na 50 jaren in Nederland te hebben gewoond, beschikbare AOW. Die groeit mee met de ontwikkeling van het minimumloon en wordt betaald uit de door werkenden opgebrachte AOW-premie en voor een derde deel uit de algemene middelen, de belastinggelden. Dit kabinet heeft al tot een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd besloten naar 67 jaar en drie maanden. Als de gemiddelde levensduurverwachting toeneemt, stijgt ook de leeftijd waarop men met pensioen kan gaan.

In de conceptprogramma's gaan de meeste politieke partijen ervan uit dat dit proces conform de afspraken zal doorgaan. Alleen de PVV, de SP en 50Plus willen terug naar een AOW-leeftijd van 65 jaar en gaan ervan uit dat de kosten ervan worden opgebracht door minder werkloosheid bij jongeren en oudere werkenden, die nu vaak zeer moeilijk 'aan de bak' kunnen komen.

De SP wil langer doorwerken dan 65 jaar belonen met 10% extra AOW. De VVD wil de mogelijkheid openen om eventueel later dan de pensioengerechtigde leeftijd met AOW te gaan. De PvdA en D66 kiezen voor mogelijkheden om later, maar ook vroeger met pensioen te gaan. De Christen Unie (CU) wil de AOW volledig uit de belastinggelden betalen, zoals ook Groen Links (GL). Deze fiscalisering betekent dat het overeind houden van de AOW-sys-

tematiek volledig inkomensafhankelijk (via de belastingen) wordt gefinancierd. Hoewel ook nu al de overheid een grote vinger in de AOW-pap heeft, zal dat bij fiscalisering volledig zijn.

PvdA en CDA willen voorkomen dat er kortingen toegepast worden als er sprake is van samenwonen met het oogmerk van de zorg voor iemand, het voorkomen van de zogenoemde mantelzorgboete.

Nieuw pensioenstelsel

Een aantal politieke partijen spreekt niet of nauwelijks over een nieuw pensioenstelsel, terwijl dit wel een onderwerp is waar het in de verkiezingstijd zeker over zal gaan. Het huidige kabinet heeft, na de start van de discussie en de adviesvraag aan de SER, aangekondigd nu geen beslissingen te nemen, maar dat het volgende kabinet dat zal doen.

Als hinderpalen voor het huidige stelsel worden genoemd de lage rente en het vastlopen van de relatie tussen premieopbrengsten en verplichtingen (het gereserveerde geld om later te kunnen uitbetalen), de ongelijkheid tussen jong en oud, het job-hoppen van een toenevend aantal, vooral jongere, mensen, het toenemende aantal zzp'ers en de ondoorzichtigheid van het wel zeer complex geworden systeem.

In de ogen van veel politici is het vertrouwen in het systeem aan het verdwijnen en daarmee het draagvlak. Het door de overheid bij wet vastgelegde nieuwe Financiële Toetsings Kader (december

2014) dwingt de pensioenfondsen tot het vasthouden van (veel te) grote buffers. Pensioenfondsen mogen alleen maar rekenen met de zogenoemde risicovrije rente voor de uit te betalen verplichtingen. Deze rente is nu erg laag en dit zal de komende tijd zo blijven. De premie (de basis voor de pensioenopbouw) mag gek genoeg wel gebaseerd zijn op verwachte rendementen.

Het waren vooral de PvdA, de VVD, Groen Links, de CU en D66 die in de eerste Kamer dit financiële en knellende toetsingskader hebben ondersteund. Naar het oordeel van de ouderenorganisaties volstrekt onnodig en overbodig. CDA, 50Plus en PVV ondersteunden de bezwaren van onder meer de NVOG en de KNVG en hebben tegengestemd.

Als het om een nieuw in te richten stelsel gaat, als antwoord op maatschappelijke ontwikkelingen en wensen, kiezen de SP en 50Plus voor de handhaving van het huidige systeem (dus ook op 65-jarige leeftijd ingaande) en het veranderen van de bottleneck op dit moment, de risicovrije rente als basis voor de verplichtingen.

De VVD kiest voor individueel sparen met collectief beheer en de mogelijkheid om zelf een pensioenfonds te kiezen. D66 spreekt over individueel sparen met solidariteitselementen en wil ook de mogelijkheid individueel het pensioenfonds te kiezen. Datzelfde geldt voor de CU en GL. De PvdA kiest voor collectief sparen, maar wil wel de zekerheden afschaffen (die nu in hun ogen de bottleneck vormen). PvdA en CDA gaan ervan uit dat mensen niet individueel kiezen voor een pensioenfonds.

Verplichten en zzp'ers

Bijna alle partijen kiezen ervoor om de verplichting te handhaven (omdat op die manier alleen maar een fatsoenlijk pensioen voor niet al te hoge kosten bereikbaar is) en op een of andere manier de zzp'ers in het systeem mee te nemen. Alleen de PVV en de SP zeggen hierover niets. Het CDA wil een meer persoonlijk pensioen met behoud van solidariteit. Als het om keuzevrijheid gaat, staan de politieke partijen niet te springen om volledige

keuzevrijheid om met het pensioengeld andere dingen te doen. De VVD wil het gedeeltelijk mogelijk maken op de pensioenleeftijd, zoals ook de PvdA, de CU en het CDA. D66 spreekt over 10% opnemen op de pensioendatum. GL zegt er niets over. De meeste politieke partijen denken daarbij aan zaken als hypotheek (verlagen van de hypotheek levert uitgave voordelen op) en zorgkosten.

Meer evenwichtigheid in koopkrachtontwikkeling noodzakelijk

Natuurlijk is er nog veel meer te zeggen over de voornemens van de politieke partijen. Ook over wat ze in het verleden hebben gedaan in het voor- dan wel nadeel van gepensioneerden, zoals het feit dat de regeringspartijen en de zogenoemde gedoogpartijen hebben toegestaan, dat de koopkracht van ouderen de laatste jaren met zo'n 8% is gedaald. In de aankondigingen op Prinsjesdag is dat nog niet hersteld.

Als we het criterium hanteren dat ouderen niet onder de bodem zouden moeten uitvallen, kunnen we zeggen dat dit door de koppeling van de AOW aan het minimumloon en de ophoging van de zorgtoeslag aardig is gelukt. Maar de invloed van de zorgkosten stemmen ons niet tot vreugde. Als we de stijgende zorgkosten meerekenen, dan is de koopkracht van ouderen meer gedaald dan 8%. Wat vooral steekt is, dat er geen evenwichtigheid is in de koopkrachtontwikkeling van betaald werkenden en mensen die gepensioneerd zijn.

De komende tijd zal moeten blijken wat de politieke partijen bereid zijn te doen om kortingen op de pensioenen te voorkomen. Het is goed als zij zich realiseren, dat zij daarop kunnen worden afgerekend. Koopkracht en pensioenen zijn onderwerpen die naast de zorg in de binnenlandse politiek een grote rol gaan spelen. Reden genoeg om attent te zijn en te blijven. —

“ De komende tijd zal moeten blijken wat de politieke partijen bereid zijn te doen om kortingen op de pensioenen te voorkomen. ”

Renske Leijten: “We moeten af van de marktwerking in de zorg”

Onze redacteurs zijn op weg naar de Tweede Kamer voor een interview met Renske Leijten, Tweede Kamer-lid voor de SP en fervent voorstandster van een totaal andere opzet van het zorgsysteem in Nederland. En dat niet alleen, ze komt vooral op voor ouderen en minder draagkrachtigen in onze samenleving. Regelmatig is ze in het nieuws als het over de bezuinigingen op de verpleeghuiszorg gaat of over de manier waarop gemeenten met bijvoorbeeld de WMO-gelden omgaan. Altijd opkomen voor de zwakkeren in de samenleving, is heel kenmerkend voor haar.

AUTEURS:
ROELOF JAN MULDER,
JOOP BLOM

Op weg naar Den Haag horen onze redacteurs op de radio het ongelofelijke verhaal dat een verpleeghuis in Hellevoetsluis, dat nota bene onder verscherpt toezicht staat, een zogenaamd plascontract heeft afgesloten met bewoners. Ze mogen per dag drie keer naar het toilet. En dat ook nog op vastgestelde tijden. Het is onvoorstelbaar, maar blijkt wel waar, want het wordt bevestigd door de bestuursvoorzitter. “Dat zal Renske aardig opwinden”, denken we meteen.

In het verkeerde keelgat

Twee dagen voor het interview was Leijten in de Tweede kamer tijdens het debat over het vrijwillig levenseinde. Oh,oh wat een commotie. Leijten had het gewaagd om de doodswens van ouderen te koppelen aan de slechte omstandigheden waarin veel ouderen op dit moment verkeren. Dat schoot de regeringspartijen en vooral D66 natuurlijk in het verkeerde keelgat. “Maar het is wel waar juist de commissie Schnabel (een commissie van zeven wetenschappers onder leiding van voorzitter Paul Schnabel die de mogelijkheden van hulp bij zelfdoding bij voltooid leven onderzoekt, red.) uitgebreid op wijst: let op dat de wens van enkelen, de

druk verhogen op een hele groep. Die zal zich vaak gemarginaliseerd voelen”, gaat Leijten daar direct op in.

“Veel mensen weten het niet, maar jaarlijks komt er 10 miljard meer premie binnen voor de ouderen- en gehandicaptenzorg dan dat er aan besteed wordt. Dat verdwijnt in de algemene middelen. En tegelijkertijd zegt de overheid dat de langdurige zorg te duur is en dat ze moet bijpassen. Dit is een voorbeeld van het ultieme vestzak/broekzakverhaal. Met de ene hand geven en met de andere hand weer terughalen. Daarom krijg je ook van die toestanden zoals nu in Hellevoetsluis.”

Te grote macht voor de zorgverzekeraars

Maar over dit onderwerp wilden we Leijten niet spreken. Zoals al vaker in dit magazine naar voren is gekomen maken ouderen en vele anderen zich grote zorgen over de almaar stijgende zorgkosten. Al in 2001 schreef een van uw redacteurs een brief aan de directie van de VGZ (toen zijn zorgverzekering) dat het met de stijging van de kosten van de zorg de spuitgaten uitliep. In die tijd gemiddeld zo'n 10% per jaar. Hij vond dat er een taak voor de zorgverzekeraars lag, als hoeder van de

door de verzekerden ingebrachte premie, om de kosten in de hand te houden.

En kijk nu eens wat er is gebeurd. De zorg is voor een groot aantal mensen onbetaalbaar geworden. 800.000 verzekerden moeten betalingsregelingen treffen omdat ze het belachelijk hoge eigen risico niet kunnen betalen. En een nog groter aantal verzekerden stelt het bezoek aan een specialist uit om het eigen risico niet te hoeven betalen. En waar iedereen natuurlijk bang voor is: de zorgverzekeraar gaat bepalen wat wel en wat niet vergoed wordt, of met welk ziekenhuis wel en met welk geen contract wordt afgesloten. Wat is dit voor een land waar dat mogelijk is? Een van de rijkste landen van de wereld nog wel.

Er is geen sprake van een vrije markt

Veroorzaker van alle ellende, die overigens wordt ontkend door de regeringspartijen, is volgens de SP de marktwerking in de zorg. Bij de afschaffing van het ziekenfonds in 2006, nu tien jaar geleden, werd gekozen voor een heel nieuw systeem van zorgverlening, namelijk op basis van geregleerde marktwerking. Dat houdt onder andere in dat de zorgverzekeraar toeziet op de balans tussen vraag en aanbod in de verschillende zorgsectoren en dat er ruimte is voor concurrentie.

De bedoeling was dat door die concurrentie tussen de partijen de kosten in de hand zouden worden gehouden. “Maar niets is minder waar”, zegt Leijten. “Ten eerste is er in de zorg geen sprake van een vrije markt. Partijen zijn niet gelijkwaardig. De patiënt is afhankelijk, heeft een informatieachterstand en is kwetsbaar in een ziekte of ouderdomssituatie. Voor de aanbieders geldt dat er eigenlijk helemaal geen markt bestaat. Als je patiënt bent, ben je geen consument: de zorg is nodig en afzien van zorg is niet mogelijk. Zorgverzekeraars zouden moeten zorgen voor inkopen op kwaliteit, maar iedereen ziet dat dat niet gebeurt. Het gebeurt op gronden die niets met kwaliteit te maken hebben. De harde concurrentie die plaatsvindt om de verzekerden is er vooral één op prijs van de premie. Het overstapcircus

is nu ook weer begonnen. Maar mensen stappen helemaal niet vaak over. Sinds de invoering is 66% van de verzekerden nog nooit overstapt en 22% maar één keer. Maar het overstapcircus kost wel honderden miljoenen euro's per jaar. Alleen al 252 miljoen euro aan acquisitie (het betalen van vergelijkingsites, bemiddelaars en andere klantenbinding) en reclamezendtijd. Daarbovenop komen nog de kosten van de commerciële afdelingen van zorgverzekeraars, maar daar kennen we de kosten niet van. Met maar liefst 61 polissen van 25 verzekeraars, kun je je wel voorstellen dat dit een gigantisch bedrag moet zijn. Een dure grap dus, maar wel met ons premiegeld!”

Weg met de overbodige managers en de bureaucratie

Goed we moeten dus af van de marktwerking in de zorg, maar hoe? Leijten: “Door de invoering van een Nationaal Zorgfonds. We schaffen het huidige zorgstelsel met geregleerde marktwerking af. We schaffen (geleidelijk) ook de zorgverzekeraars af. We voeren een nieuw zorgstelsel in: het Nationaal Zorgfonds met één polis voor iedereen. Het eigen risico gaat verdwijnen en het basispakket wordt uitgebreid met fysiotherapie en tandzorg. Waarom tandzorg? Omdat een goed gebit dé preventie is voor allerlei ziekten. De kosten die je daarmee maakt, zijn nodig om hogere kosten later te voorkomen. Het zorgfonds verdeelt het geld over regio's en daar wordt de zorg in samenhang en samenwerking van zorgverleners, patiënten en lokale overheden georganiseerd. Voor wat de kwaliteit en financiering van de zorg betreft, maken we gebruik van bestaande voorzieningen zoals de regionale zorgkantoren en het RIVM. Dus geen bekostiging meer per verrichting. Winstuitkeringen door zorgverzekeraars en ziekenhuizen zijn verleden tijd. Privéverzekeringen zijn overbodig en worden niet toegestaan. We willen voorkomen dat dezelfde situatie gaat ontstaan als in Groot Brittannië, waar de goede specialisten in privéklinieken verdwijnen en daardoor de minder goede zorg en lange wachtlijsten overblijven voor de reguliere

“
Maar het
overstapcircus
kost wel
honderden
miljoenen euro's
per jaar.
”

CV RENSKA LEIJTEN

Renske Maria Leijten werd op 17 maart 1979 in Leiden geboren. Ze studeerde Nederlandse taal en cultuur aan de Rijksuniversiteit Groningen. Reeds in haar studententijd was ze politiek actief. Zo was ze bestuurslid en later voorzitter van de SP jongerenorganisatie ROOD. Later was ze persoonlijk medewerkster van Jan Marijnissen. Sinds 2006 is zij Tweede Kamerlid voor de SP met zorg en jeugdzorg in haar portefeuille.

zorg. We moeten eens af van het korte termijn denken en meer een visie op de toekomst ontwikkelen. Waar we ook vanaf moeten is van de bureaucratie in de zorg, de exorbitante salarissen en al die overbodige managers die er vooral op uit zijn om zichzelf in stand te houden. Overigens zal deze manier van organiseren veel transparanter zijn dan nu. De Algemene Rekenkamer houdt toezicht op de doelmatige besteding van het geld. Nu moeten we de zorgverzekeraars geloven dat ze het goed doen. Terwijl ze hun vermogens laten stijgen, kopen ze aantoonbaar te weinig geestelijke gezondheidszorg in, met grote individuele en maatschappelijke gevolgen.”

Blijven geloven in de haalbaarheid Ambitieuze plannen. Maar zijn ze politiek haalbaar? 50 PLUS en de Partij voor de Dieren doen mee, maar binnen zo'n beetje alle partijen vindt een discussie plaats over hoe om te gaan met marktwerking

in de zorg. De PvdA en GroenLinks willen geen of minder marktwerking en zelfs het CDA vindt dat het wel even klaar is met meer marktwerking in de zorg.

Leijten: “Natuurlijk zeggen voorstanders van het huidige zorgstelsel dat het allemaal niet kan. Maar geen enkel ander land in Europa heeft een vergelijkbaar verzekeringsstelsel als wij hebben. Ze hebben allemaal een vorm van een zorgfonds, blijkbaar is dat dus zo slecht nog niet. En steeds meer mensen sluiten zich aan, vandaag heeft de 200.000ste volger zich aangemeld. Het is een beweging van vele mensen die in hun omgeving steun zoeken voor dit initiatief. Daar zitten ook VVD-wethouders tussen bijvoorbeeld en Omroep Max, FNV Zorg en Welzijn en KBO Brabant doen ook mee. Deze beweging moet de politiek ervan gaan overtuigen dat het echt niet langer kan met de huidige zorgverzekeraars. Iedereen is welkom zich aan te sluiten!” —

“
We moeten
eens af van het
korte termijn
denken en meer
een visie op
de toekomst
ontwikkelen.
”

Geef uw testament een missie

Mensen met een Missie steunt gedreven mensen, die onrecht en uitsluiting aanpakken in hun lokale gemeenschap. We doen dit met partnerorganisaties in 14 landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika.

We geloven hierbij in de verbindende kracht van religie. Steun ons en laat iets na voor een rechtvaardigere wereld.

Mensen met een
Missie in uw testament

Neem voor informatie contact op met Julie Mingeli.
E-mail: juliemingeli@mensenmeteenmissie.nl
of via telefoonnummer: 070 - 31 36 731
www.mensenmeteenmissie.nl/testament

Alle pensioenfeiten op een rij

In het afgelopen jaar heeft u van verschillende personen hun visie op pensioenen kunnen lezen, zodat u uw eigen mening kunt vormen. Belangrijk daarbij is dat u ook goed op de hoogte bent van de feiten. In dit artikel een samenvatting van de feitelijke ontwikkelingen op pensioengebied.

AUTEUR: WILLEM SCHUDEBOOM

Het startpunt is uw eigen pensioen. Op enig tijdstip, zeker al enige decennia geleden, beloofde uw werkgever u een pensioen bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Deze belofte was een onderdeel van uw arbeidsvoorwaarden. Uw huidig pensioen is dus geen gunst, wel uw recht door uw dienstverband met uw vroegere werkgever.

In veel gevallen had uw toenmalige werkgever ook geen vrije keuze in zijn aanbod voor een pensioenregeling. Als hij actief was in een bedrijfstak, waarin de overheid deelname aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds verplicht had gesteld, dan gold die regeling ook voor zijn werknemers. Feitelijk kon u als werknemer dit aanbod ook niet weigeren.

In 1949 werd in Nederland de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds van kracht. In 2000 verving de wet BPF2000 deze wet. Deze verplichte deelneming werd vanaf 1949 in steeds meer bedrijfstakken aan de werkgevers opgelegd. Daarom valt nu circa 80% tot 90% van de werknemers direct of indirect onder de werking van de wet BPF2000.

Verplichte kapitaaldekking

In 1954 werd de Pensioen en Spaarfondsenwet (PSW) van kracht. Alle werkgevers werden verplicht om de uitvoering van hun pensioenregeling uit te besteden aan een pensioenuitvoerder, dat is een pensioenfonds of een verzekeraar. De werkgever betaalde de verschuldigde premies aan de pensioenuitvoerder voor de pensioenaanspraken, die hij u had toegezegd. Deze uitvoerder werd daarmee verantwoordelijk voor de uitbetaling van uw toekomstige pensioenuitkering, zodra u de pensioengerechtigde leeftijd had bereikt.

Nederland was daarmee op pensioengebied een bijzonder land in Europa geworden. Dat de pensioenregeling per bedrijfstak werd vastgesteld was niet zo bijzonder. De uitbesteding van de uitvoering van dit soort regelingen aan pensioenfonds-/verzekeraars

met de verplichte kapitaaldekking was wel bijzonder. (Kapitaaldekking betekent dat de pensioenuitvoerder de ontvangen premies belegt om zo de toekomstige pensioenuitkeringen te kunnen betalen.) Een belangrijke reden voor de Nederlandse overheid om dit model te kiezen was de noodzaak in de jaren '50 voor extra collectieve besparingen op nationaal niveau. De economie groeide hard, net als de bevolking. Daarom hadden de overheid en werkgevers extra gelden voor investeringen nodig. Standaard opties zijn dan om belastingen te verhogen of meer geld op de kapitaalmarkt te lenen.

De Nederlandse overheid koos echter voor een derde oplossing, namelijk verplicht collectief sparen. Een deel van de loonstijging werd daarna voor dit collectief sparen gebruikt, waardoor de consumptie vervolgens minder hard groeide. Het positieve gevolg was dat Nederland minder consumptiegoederen moest importeren en dat was goed voor de handelsbalans.

Rendement is belangrijk

Het systeem van kapitaaldekking heeft in de afgelopen 60 jaar in Nederland goed gewerkt, omdat de nettorendementen van de pensioenfondsden aanmerkelijk hoger waren dan de inflatie. Het totale pensioen, dat een gepensioneerde en/of de partner in totaliteit ontvangt, bestaat nu voor 25% uit betaalde premies en voor 75% uit gemaakte beleggingsrendementen. Hieruit blijkt hoe belangrijk rendement voor een pensioenfonds is.

Het verschil tussen netto en reëel rendement is ook van belang. Het reële rendement is het nettorendement minus inflatie. Dus in een periode, zonder inflatie, zullen beide rendementen gelijk aan elkaar zijn. Standaard is het netto rendement hoger wegens de inflatie, omdat op de financiële markten normaliter de beleggers vergoed worden voor de gestegen prijzen, de inflatie.

De premies en het rendement daarop zijn natuurlijk alleen bestemd om het toegezegde pensioen

aan de gepensioneerde werknemers tot aan hun dood of die van hun partner te betalen. Deze gelden zijn niet bestemd voor andere doeleinden. Toch is dat de laatste acht jaren wel gebeurd. De huidige premies voor de nieuwe aanspraken van actieve deelnemers zijn al die tijd te laag. Veel fondsen hebben daardoor vele miljarden verlies gemaakt op de inkoop van die nieuwe aanspraken. Dit verlies is gedeeltelijk betaald met de rendementen op de belegde middelen van gepensioneerden. De gepensioneerden hebben mede daardoor geen indexatie ontvangen.

Kritiek is er ook

Het huidige systeem blijkt al decennia effectief en doelmatig te zijn. Was het systeem ook zo goed, als veel mensen nu denken? Het systeem fungeerde goed voor veel situaties, niet voor alle situaties. De kritiekpunten op de PSW waren divers. Twee ernstige kritiekpunten werden pas in de eerste helft van de jaren '90 verholpen.

Deze twee waren:

1. het systeem van indexatie op aanspraken en pensioenen van slapers. Voorheen was het fonds niet wettelijk verplicht om de pensioenaanspraken (in 1991 aangepast) en pensioenuitkeringen (in 1987 aangepast) van slapers te indexeren. Met name in de jaren met hoge inflatie erodeerde de koopkracht van de pensioenen van slapers heel sterk.
2. wettelijk recht van overdracht van aanspraken bij een overstap naar een nieuwe werkgever met een andere pensioenuitvoerder.

Een ander belangrijk kritiekpunt is de verdeling van verantwoordelijkheden tussen pensioenfonds, werkgever en werknemer. Dit punt krijgt weinig aandacht en is tot op heden niet fatsoenlijk opgelost. Werknemers worden gedwongen om deel te nemen in een pensioenregeling. Een goed argument hiervoor is dat het huidige pensioensysteem effectief en doelmatig is wegens kapitaaldekking en de schaal-grootte per regeling.

Bij gedwongen deelname behoort

goede verantwoording door de uitvoerders en hier wringt de schoen. De deelnemer ontvangt wegens zijn deelname in die regeling elk jaar een Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Met deze UPO kan hij jaarlijks vaststellen hoeveel pensioenaanspraken hij heeft opgebouwd, maar hij kan er geen rechten aan ontlenen. Indien later blijkt dat het pensioenfonds voor deze deelnemer de pensioenaanspraken te hoog heeft berekend, dan is dat risico voor de deelnemer.

UPO kan veel duidelijker

In diverse procedures heeft de rechter bepaald dat niet het UPO, maar het reglement leidend moet zijn. Dit standpunt wijkt af van de regels bij de werknemersverzekeringen, zoals WW en Arbeidsongeschiktheid. Daar geldt dat de werkgever of de uitvoerder verantwoordelijk is voor fouten. Indien de werkgever teveel premie bij de werknemer heeft ingehouden, dan krijgt de werknemer dat deel van de inhouding terug. Indien de werkgever te weinig premie heeft ingehouden, dan is dit voor rekening van werkgever of uitvoerder, afhankelijk van wie de fout heeft gemaakt.

Bij pensioenregeling ligt de verantwoordelijkheid alleen bij de werknemer, terwijl juist de werknemer vaak niet de deskundige partij is. Daarom moet de positie van de werknemer worden verbeterd en de verantwoordelijkheid voor de juiste informatie op het UPO bij het fonds komen te liggen.

Indien het UPO een duidelijk overzicht bevat welke gegevens zijn gebruikt voor de berekening, zoals het pensioengevend salaris, de franchise, de pensioengrondslag en het pensioenpercentage, dan kan de deelnemer zelf zijn opgebouwde pensioenaanspraken controleren. Daarbij dient het fonds ook te vermelden welk bedrag aan belegde middelen het fonds beschikbaar heeft om het toekomstige pensioen van die deelnemer te betalen.

Het zou een groot pluspunt zijn als het fonds als laatste punt vermeldt welk toekomstig rendement op dat bedrag minimaal nodig is om dat opgebouwde pen-

“
Het systeem van kapitaaldekking heeft in de afgelopen 60 jaar in Nederland goed gewerkt, omdat de nettorendementen van de pensioenfondsden aanmerkelijk hoger waren dan de inflatie.”

sioen na pensionering te kunnen betalen. De deelnemer heeft hierbij alle relevante informatie beschikbaar en het fonds is dan transparant over de opgebouwde aanspraken, de beschikbare financiering voor de toekomstige uitbetaling en het minimaal vereiste rendement daarvoor. Deze transparantie en rechtszekerheid kunnen een goede bijdrage leveren om het vertrouwen van de deelnemers in het huidige pensioenstelsel te herstellen.

Is kapitaaldekking houdbaar?

Een belangrijke vraag is of het huidige pensioenstelsel gebaseerd op kapitaaldekking houdbaar is. Twee zaken worden veelal als bedreiging hiervoor genoemd. De stijgende levensverwachting en de lagere rendementen, die een fonds op de belegde middelen kan maken.

De levensverwachting voor iemand van 22 jaar is sinds 1970 tot heden gestegen, voor vrouwen met 4,5 jaar (van 79,5 naar 84 jaar) en voor mannen met 7 jaar (van 74 naar 81 jaar). De meeste mensen gaan werken als zij 22 jaar zijn en vanaf 21 jaar mogen zij deelnemen in een pensioenregeling. Indien het uitgangspunt is 2 jaar werken en 1 jaar met pensioen, dan zou de huidige pensioenleeftijd 62 jaar zijn, namelijk 40 jaar werken en 20 jaar met pensioen. Opvallend is dat de gestegen levensverwachting helemaal niet zo veel kost.

Lagere rendementen bij een fonds hebben veel meer effect. Uit berekeningen van de pensioenfonds zelf blijkt dat een procentpunt lager rendement bij gelijke premie 25% minder pensioen betekent. De rendementen staan wel onder druk. Rendement is er in verschillende vormen, zoals koersstijgingen van aandelen en obligaties (indirect rendement) of dividend op aandelen en rente op obligaties (direct rendement). Het directe rendement bij de fondsen is in de afgelopen 30 jaar gedaald. Dat heeft u ook zelf gemerkt als u kijkt naar de rente op uw spaarrekening. Daar hebben pensioenfonds dus ook last van en het valt daarom ook voor hen niet mee om de hogere rendementen uit het verleden te behalen. De huidige verwachtingen gaan

“ Een belangrijke vraag is of het huidige pensioenstelsel gebaseerd op kapitaaldekking houdbaar is. ”

uit van een rendement van 2,5% bij een inflatie van 0%.

Momenteel is de huidige pensioenregeling in Nederland voor bijna alle deelnemers een uitkeringsovereenkomst, waarbij aan de deelnemer jaarlijks een bepaalde aanspraak wordt toegezegd. Overgang van deze regelingen naar een regeling op basis van beschikbare premies, zoals door sommigen gewenst, beïnvloedt de gestegen levensverwachting of de dalende rendementen in de toekomst niet.

Conclusie

Het huidige stelsel van kapitaaldekking en uitkeringsovereenkomst is fundamenteel goed, maar vraagt wel om in ieder geval de volgende verbeteringen:

- de rechtspositie van de deelnemer bij fouten door het fonds
- transparantere informatie over de opgebouwde pensioenaanspraken

Deze punten kunnen simpel worden verbeterd, zonder dat daar een nieuw pensioensysteem voor nodig is. Dat bespaart ons allen een dure en complexe overgang naar zo'n nieuwe regeling en voorkomt ook nog eens de dan noodzakelijke verrekening van de tientallen miljarden euro's aan belegde premies. Waarvan al wel duidelijk is dat bepaalde groepen hiervoor de rekening krijgen gepresenteerd, en dat het nog maar afwachten is hoe de compensatie daarvoor zal uitvallen.

Tot slot zal er ook een einde moeten komen aan het overhevelen van gelden van gepensioneerden naar actieve deelnemers omdat simpelweg de huidige pensioenpremie te laag zijn. Deze overheveling en de te lage premies worden tegenwoordig niet meer ontkend, helaas nog wel vaak genegeerd. —

Kloof sterke en zwakke ziekenhuizen groeit

Accountant- en adviesbureau BDO maakt jaarlijks een vergelijking tussen de Nederlandse ziekenhuizen op basis van hun financiële prestaties. Daaruit blijkt dat er ziekenhuizen zijn die mogelijk failliet gaan.

AUTEUR: JOOP BLOM,
VOORZITTER VAN DE COMMIES VAN ZORG, WELZIJN EN WONEN
VAN DE NVOG EN DE KNVG

Bron: BDO

Over 2015 scoren van de 68 algemene ziekenhuizen in Nederland er 15 een onvoldoende, 28 scoren een 8 of hoger. De gezamenlijke ziekenhuizen scoren een financieel resultaat van € 253 miljoen, € 30 miljoen lager dan in 2014. Dit op een gezamenlijke omzet van ongeveer € 15 miljard! (Dus zonder de omzet van de negen academische ziekenhuizen.)

Dit resultaat is te laag om te kunnen investeren in vernieuwing en verbeteringen, zoals modernisering en de inzet van meer ICT. BDO noemt dit zeer zorgelijk, zeker omdat de snelle vooruitgang in technologische innovatie vraagt om vernieuwingen. Er zijn zelfs ziekenhuizen die op de rand van een faillissement staan.

Ook blijkt dat fusie van ziekenhuizen meestal leidt tot een verslechtering van de financiële positie. Dit is ook een van de redenen waarom de regering heeft besloten voorlopig geen fusies tussen algemene ziekenhuizen te zullen goedkeuren. Opvallend is dat juist de kleine ziekenhuizen het beste scoren, nl. het Antonius Ziekenhuis in Roermond en het Antonius Ziekenhuis in Sneek.

Specialisten werken belemmerend

Een belangrijk probleem in de algemene ziekenhuizen is de verhouding tussen het ziekenhuis en de daarin werkzame specialisten. Dit werkt negatief op de organisatie in het ziekenhuis, waardoor de kosten van ingrepen duurder worden dan nodig is. De belangen van het ziekenhuis en de daar werkzame specialisten zijn dikwijls niet gelijkgericht. BDO merkt daarbij op dat de medisch specialisten moeten komen tot het mede-eigenaarschap van het ziekenhuis of tot een dienstverband met het ziekenhuis.

Het is niet voor niets dat de ouderenorganisatie in het advies aan de politieke partijen in het kader van de verkiezingen 2017 heeft voorgesteld om de organisatie van het curatieve zorgveld drastisch te gaan wijzigen, wil in de toekomst de zorg ook betaalbaar en toegankelijk blijven. —

De regering heeft 'de zorgverzekeringslijn' ingesteld om personen die moeite hebben met het betalen van hun zorgverzekeringspremie te helpen om tot oplossingen te komen. Zij bemiddelen tussen de verzekerde, zorgverzekeraar en Zorginstituut Nederland om de problemen op te lossen.

De zorgverzekeringslijn.nl, tel. 0800-646444, info@zorgverzekeringslijn.nl, Postbus 291, 3700AC Zeist.

Samenleving en financiële sector in evenwicht

Een rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Onder leiding van de bekende hoogleraar Arnoud Boot heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) een lijvig rapport geschreven over de problemen met de financiële sector. De meeste maatregelen die sinds de kredietcrisis werden genomen hadden betrekking op aanpassingen binnen de financiële sector. Dit rapport beoogt suggesties te doen om de weerbaarheid van de samenleving en de economie tegen verstoringen vanuit de financiële sector groter te maken.

AUTEUR:
ROB DE BROUWER

De WRR stelt drie strategieën voor:

- De samenleving moet minder afhankelijk worden van de financiële sector
- De financiële sector moet robuuster worden gemaakt
- De politiek moet zich meer met de financiële sector gaan bemoeien

Het WRR-rapport is voor ouderen relevant omdat het ook aandacht geeft aan de pensioensector. Eén van de zaken waar de WRR naar verwijst, is de groei van de omvang van het Nederlandse pensioenvermogen, niet alleen in absolute zin, maar juist in relatie tot het bruto binnenlands product (bbp).

In 1986 hadden de vermogens van de pensioenfondsen een omvang van 62% van het bbp, terwijl dit vermogen in 2012 was aangegroeid tot 158% van het bbp. Mede vanwege die grote omvang van de vermogens kunnen pensioenfondsen hun rendement niet meer alleen nationaal behalen. De Nederlandse pensioenfondsen investeren 76% van hun vermogen in het buitenland. In geen enkel ander land in de wereld investeren pensioenfondsen zo'n groot deel van het vermogen internationaal. Dat zorgt ervoor dat zij, volgens

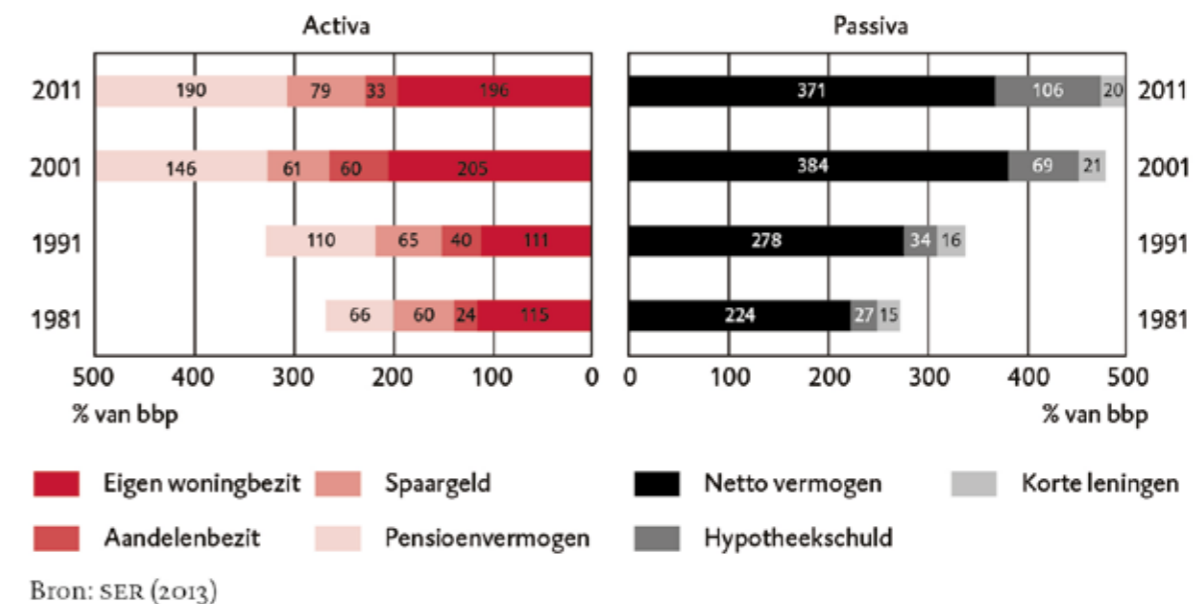
de WRR, gevoelig zijn voor turbulentie op internationale financiële markten.

Dit is toch wel een wat merkwaardige gevolgtrekking. Als amateur-belegger hoor je altijd van je adviseur dat je je beleggingen moet spreiden: over vermogenstitels zoals aandelen, onroerend goed en obligaties, maar ook over landen. De gevoeligheid voor turbulentie zou juist moeten afnemen als je meer internationaal belegt. Wat moet de lezer denken van een zo belangrijk rapport als je al bij eerste lezing op dit soort oppervlakkigheden stuit?

Daarnaast kun je je afvragen of alleen in Nederland investeren je minder gevoelig maakt voor de turbulentie van internationale financiële markten. Nederland is immers een open economie met een uiterst belangrijke internationale handel.

Financiële balans huishoudens

Over de financiële situatie bij de huishoudens in Nederland zegt de WRR dat het verontrustend is dat de balansen zo lang zijn. De schulden van de huishoudens zijn sterk toegenomen, vooral doordat de mensen veel meer en veel omvangrijkere hypotheekleningen hebben afgesloten. Daar staat tegenover dat de waarde van

Bron: WRR-rapport 'Samenleving en financiële sector in evenwicht'

de gefinancierde woningen is toegenomen, dat er nog flink wat spaargeld op de rekeningen van particulieren staat, maar vooral dat de omvang van het vermogen van pensioenfondsen, een vorm van verplicht sparen, sterk is gegroeid. Per saldo is het netto vermogen van huishoudens de laatste tien jaar stabiel gebleven, maar dat komt vooral omdat de vermogens van pensioenfondsen zo zijn toegenomen. Huizenbezit, aandelenbezit en spaargeld zijn teruggelopen in waarde.

Fluctuerende pensioenpremies

Interessant is wat de WRR zegt over de collectieve besparingen door pensioenfondsen. In tegenstelling tot wat je zou verwachten, blijkt dat de pensioenpremies sinds de jaren negentig sterk zijn gaan dalen, van 18% van het besteedbaar inkomen tot minder dan 8%. Dat is vreemd omdat tegelijkertijd de pensioenen sterk zijn verbeterd.

Als je alles terugreken naar een modaal inkomen van 2015, dan was vóór 1995 de jaarlijkse klassieke opbouw van een pensioen € 192. Dit leverde destijds na 40 jaar werken en pensioen opbouwen voldoende op voor een uitkering

“
WRR:
Pensioen-
premies zijn in
de jaren tachtig
en negentig
onder een
kostendekkend
niveau
gekomen.
Pensioen-
fondsen
rekenden zich
(te) rijk door de
stijging van de
waarde van de
activa.
”

van 70% van het laatstgenoten salaris, inclusief de AOW.

Na 1995 is deze opbouw verhoogd naar € 240 per jaar, om in 2014 op € 473 per jaar te komen en in 2015 weer te dalen naar € 383. Dat laatste is het gevolg van de verlaagde opbouw, die nu maximaal 1,875% is over het middelloon.

De WRR zegt hierover letterlijk het volgende: “Pensioenpremies zijn in de jaren tachtig en negentig onder een kostendekkend niveau gekomen. Pensioenfondsen rekenden zich (te) rijk door de stijging van de waarde van de activa. Daarbij speelde bij het ABP dat het verlagen van de werkgeversafdracht gezien werd als een belangrijke manier om het financieringstekort van de staat terug te dringen”.

Zo, nou leest u het ook eens op officieel papier van de WRR: het Rijk betaalt gewoon te weinig premie. Al meer dan twintig jaar!

Toch zijn hier vraagtekens bij te zetten. De pensioenuitkeringen worden gefinancierd door de premies en het rendement dat pensioenfondsen op die premies maken. Traditioneel wordt de dekkings-

graad gebruikt als graadmeter voor de toereikendheid van het vermogen. Bij een dekkingsgraad van meer dan 120% is er genoeg gespaard voor een geïndexeerde uitkering. Tot 2008 lagen de dekkingsgraden van pensioenfondsen, ook van het ABP, dik boven de 120%.

Dan is het toch wel merkwaardig om te beweren dat er onvoldoende premie werd afgedragen. Dat de dekkingsgraad nu onder de 90% ligt, komt niet omdat de rendementen zo sterk zijn teruggelopen. Het wordt veroorzaakt door de dwingende voorschriften van de overheid, die er toe leiden dat nu gedaan wordt alsof het ABP nooit meer rendement zal maken dan 1%.

Bij een rekenrente van 3%, aanzienlijk lager nog dan de 4% die pensioenfondsen vóór 2007 van de overheid moesten gebruiken, zou de dekkingsgraad van het ABP rond de 125% liggen. En dan zouden pensioenfondsen niet hoeven te korten en kunnen zij weer gewoon de uitkeringen indexeren.

Met andere woorden: het is nog maar de vraag of er in het verleden te weinig premie is betaald. De vermogens zijn in ieder geval toereikend voor het nakomen van de verplichtingen. Dat De Nederlandsche Bank, de politiek, vele wetenschappers en ook groepen jongeren daar anders over denken, doet niets af aan deze constatering.

Lange beleggingshorizon

De WRR doet een aantal aanbevelingen, maar voor ons is het natuurlijk het interessantst om te lezen wat de WRR adviseert over het pensioenstelsel. Letterlijk

Cover: Samenleving en financiële sector in evenwicht

schrijft de WRR hierover: “De samenleving zou profijt kunnen hebben van een beleggingsbeleid van pensioenfondsen dat meer op de lange termijn is gericht (OESO, 2011). Uiteindelijk bepaalt de in de reële economie gegenereerde toegevoegde waarde de hoogte en de houdbaarheid van pensioenen. Het pensioenvermogen moet dan ook bijdragen aan de economische groei. Vanwege het langetermijnkarakter van de pensioentoezeggingen zou hierbij een lange beleggingshorizon passen. De kortetermijnimpuls in het huidige stelsel - veroorzaakt door gesuggereerde zekerheden en verdelingsvraagstukken - staan hiermee op gespannen voet.”

De WRR zegt dus dat we af moeten van de desastreuze manier waarop pensioenfondsen bijna dagelijks dekkingsgraden berekenen. Dat moeten pensioenfondsen doen omdat er zekerheden zijn gegeven. “Zonder de gesuggereerde zekerheden”, aldus de WRR, “zou er in principe geen dekkingsgraadprobleem zijn. Onzekerheid over de dekkingsgraad van pensioenfondsen

tast het vertrouwen bij deelnemers (en gepensioneerden) aan, hetgeen weer een zelfstandig (versterkend) effect heeft op de consumptie en de volatiliteit van de economie”.

Opnieuw slaat de WRR hier een weg in, die meer over beeldvorming dan over de werkelijkheid gaat. Beleggingen van pensioenfondsen zijn altijd gericht op de langere termijn. Er is in werkelijkheid een langetermijnhorizon, uitlopend naar wel 60 jaar. Dat de rekenregels van de Pensioenwet en van De Nederlandsche Bank net doen alsof het vermogen dagelijks moet worden berekend, is gebaseerd op

een fictie. De fictie van het marktfundamentalisme waartoe de regering en DNB de pensioensector heeft veroordeeld.

Pensioenfondsen beleggen niet om de waarde van hun beleggingen te zien groeien maar vooral ook om direct rendement te maken in de vorm van dividend, huurinkomsten en rente. De belangrijkste uitdaging voor een fonds is om de in- en uitgaande kasstroom zo te managen, dat er altijd voldoende liquiditeiten zijn om de pensioenen uit te betalen. Dividenden, huurinkomsten en rente spelen hierbij een belangrijke rol, evenals de af te dragen premies van deelnemers. De door het kabinet en DNB opgelegde rekensommetjes gaan daaraan voorbij.

Daar heeft de WRR wel een juiste constatering. Maar de verbinding die de WRR legt tussen virtueel rekenen met fictieve uitgangspunten en de werkelijke wereld van het internationaal beleggen is onthutsend naïef.

Gesuggereerde zekerheden loslaten

De WRR wil ons, als gepensioneerden, niet meer beschouwen als schuldeisers maar als aandeelhouders. Een fraaie analyse van het huidige probleem. Het stelsel is alleen maar vastgelopen omdat pensioenfondsen zekerheid moeten bieden over de uitkering en als gevolg daarvan met een dagelijkse marktrente moeten rekenen.

Schaffen we die zekerheid af, dan is de dekkingsgraad geen issue meer. En dan te bedenken dat die zekerheid van 97,5% pas sinds de Pensioenwet van 2007 werd geïntroduceerd! Een eenvoudige aanpassing van die wet zou volstaan.

Maar dan moeten de bedrijven en de overheid als werkgever wel kostendekkende premies gaan betalen. Dat doen ze ook al meer dan twintig jaar niet, volgens de WRR. Dat klopt. Ieder jaar hevelen pensioenfondsen het gespaarde vermogen van gepensioneerden en slapers over naar het vermogen bestemd voor actieve deelnemers. Een subsidie van oud naar jong. Dat komt omdat pensioenfondsen de premies mogen berekenen op basis van een verwacht rendement, waarbij ook rekening wordt gehouden met het feit dat

het fonds belegt in aandelen en onroerend goed. Maar bij de berekening van de dekkingsgraad mag het fonds alleen rekenen met de risicovrije rente van overheidsobligaties.

Van tweeën één: of de dekkingsgraad wordt voortaan op dezelfde wijze berekend als de premies en dan zijn de premies kostendekkend, maar gaan de dekkingsgraden aanzienlijk omhoog. Of de premies hanteren dezelfde rekenrente als wordt toegepast bij de berekening van de dekkingsgraad. Maar dan moeten de premies omhoog, en niet zo'n beetje ook!

Het WRR-rapport ‘Samenleving en financiële sector in evenwicht’ is interessant en schept ruimte als het gaat om de discussie rond pensioenen. De conclusie dat de zekerheden het probleem zijn, kan worden onderschreven. Laat men die zekerheden vallen en beschouwt men de deelnemers en de gepensioneerden als aandeelhouders dan kan een houdbaar stelsel worden ontworpen dat overigens niet ver af staat van het huidige stelsel. —

“
De WRR zegt dus dat we af moeten van de desastreuze manier waarop pensioenfondsen bijna dagelijks dekkingsgraden berekenen.
”

Ouderenbonden schrijven premier Rutte om korten pensioenen te voorkomen

16 oktober 2016 moet de geschiedenis ingaan als een bijzondere dag. Een bijzondere dag omdat op die dag, voor het eerst in de geschiedenis, alle ouderenbonden en organisaties van gepensioneerden een gezamenlijke brief naar premier Rutte hebben geschreven. De brief is ondertekend door de ANBO, de UNIE KBO, de PCOB, de KNVG (waarvan KBO Brabant deel uitmaakt), de NVOG en de NOOM. Wat een schitterende eenheid!

AUTEUR: ROB DE BROUWER

Er dreigt volgend jaar een korting op de pensioenuitkeringen en -aanspraken. De gezamenlijke ouderenorganisaties doen een uiterste beroep op premier Rutte om die korting te voorkomen. Dat kan ook, omdat volgens de brief de vereiste evenwichtige belangenbehartiging niet gediend is met een korting.

Hiervoor noemen de organisaties twee redenen. Ten eerste kan niet worden geaccepteerd dat op basis van de dekkingsgraadberekening moet worden gekort, terwijl nagenoeg alle pensioenfondsen met een rendement van slechts 1,5% tot 2% aan al hun verplichtingen kunnen voldoen. En dat rendement kunnen ze gemakkelijk realiseren, zeker over langere termijn.

En ten tweede achten de schrijvers van de brief het niet juist dat er gekort wordt, terwijl er nog steeds geen kostendekkende premie wordt betaald. Tot 2021 wordt een tekort op de kostendekkende premie verwacht van 70 tot 100 miljard euro.

Tenslotte vragen de organisaties ook om in de wet vast te leggen dat nooit kan worden gekort bij een dekkingsgraad van boven de 100%. Dat laatste dreigt als een aantal pensioenfondsen er niet in zou slagen in de komende jaren de minimaal vereiste dekkingsgraad van 105% te bereiken.

De ouderorganisaties vinden een ingreep in de pensioenen onrechtvaardig en onnodig. Onrechtvaardig omdat iedereen van het economisch herstel profiteert, behalve de gepensioneerden, die nog vele jaren de gevolgen van de crisis zullen voelen in hun pensioen. Onnodig omdat het rendement van vrijwel alle pensioenfondsen toereikend is om aan alle toekomstige verplichtingen te voldoen. —

RUITERTJES

OPROEP

Twee PME-gepensioneerden zoeken andere PME'ers met een DAS rechtsbijstandsverzekering om samen op te trekken vanwege de pensioenkortingen. E-mail naar hvdgraaff@planet.nl.

Weekend of vakantie op Terschelling? www.tafeleendterschelling.nl. Telefoon: 06 22445140.

50PLUS wil minimale rekenrente van 2%

De politieke partij 50PLUS komt met een opmerkelijk initiatief wetsvoorstel. In het kort komt het erop neer dat 50PLUS wil vastleggen dat zolang de Europese Centrale Bank (ECB) door middel van een kwantitatieve verruiming van de kapitaalmarkt de rente laag houdt, de rekenrente waarmee de dekkingsgraad van pensioenfondsen wordt berekend minimaal 2% bedraagt.

AUTEUR: ROB DE BROUWER

De huidige redenering is dat de rekenrente volgens de wet gelijk moet zijn aan de marktrente zoals vastgesteld door De Nederlandsche Bank (DNB). DNB heeft daarvoor gekozen voor de interbancaire swaprente en de marktgeoriënteerde Ultimate Forward Rate (UFR). Technische begrippen, die een verband hebben met de marktrente.

De marktrente fluctueert normaliter dagelijks als gevolg van een vraag- en aanbodspel op de geldmarkt. Maar sinds de ingrepen van de ECB om de rente laag te houden, is er geen sprake meer van een normale kapitaalmarkt, aldus 50PLUS. En zolang één speler de kapitaalmarkt domineert, is het onjuist het beleid van pensioenfondsen geheel afhankelijk te maken van die gemanipuleerde markt. Vooral als dat zou leiden tot verlaging van uitkeringen en aanspraken. Dan wordt immers ingegrepen in het eigendom van burgers. En dat kan volgens 50PLUS alleen maar als daarvoor een gedegen onderbouwing op grond van een nationaal belang kan worden gegeven. Nu de ECB feitelijk de kapitaalmarkt bepaalt, is die onderbouwing kwestieus geworden.

Vóór de Pensioenwet van 2007 hadden we een maximale rentevoet van 4%. 50PLUS stelt een minimale rentevoet van 2% voor. Het is een intelligente en aanvaardbare manier om het dilemma rond de kortingen op te lossen. Misschien is het zelfs een oplossing voor de langere termijn: laat DNB de rekenrente vaststellen op basis van marktbevingen, maar hanteer daarbij een maximum rentevoet van 4%, zoals vroeger ook bestond en een minimum rentevoet van 2%. Met een rekenrente van 2% kunnen verreweg de meeste pensioenfondsen aan al hun verplichtingen voldoen. Zo zou het ABP bijvoorbeeld op een dekkingsgraad van 110% uitkomen. Dat toont nog maar eens aan hoe absurd de huidige regels zijn. Zelf met een premie die al jaren niet kostendekkend is zou bij een normale kapitaalmarktsituatie het ABP een bevredigende dekkingsgraad hebben. —

PIKANT INTERRUPTIEDEBATJE

Bij de Algemene Beschouwingen die na Prinsjesdag werden gehouden werd een interessant interruptiedebatje gehouden tussen Halbe Zijlstra, Henk Krol en als passieve deelnemer Jesse Klaver. Zijlstra deed de suggestie de belasting in box drie aan te passen aan de lagere rendementen die heden ten dage worden gemaakt. Henk Krol vroeg hem toen of hij dan ook niet een reële rente op basis van gerealiseerd rendement zou willen toepassen bij de berekening van dekkingsgraden van pensioenfondsen. "Nee," aldus Zijlstra, "want we willen niet dat Jesse Klaver uw pensioenuitkering financiert en dan later de pensioenpot leeg aantreft. Het zou oneerlijk zijn als de heer Krol wel een goed pensioen krijgt en de heer Klaver niet". Daarmee werd Krol het bos ingestuurd.

Om verschillende redenen is dit een voorbeeld van demagogisch redeneren. Om te beginnen betaalt de jongere, waarvoor Klaver model staat, helemaal niet aan het pensioen van de oudere. Maar het suggereert ook dat als we nu maar korten op de pensioenuitkering, dat er dan later geld overblijft voor de jongeren. Zijlstra weet natuurlijk niet dat de jongeren in hun aanspraken net zo hard gekort worden als de gepensioneerden. En wat hij ook niet weet is dat er sinds de lage rekenrente binnen de pensioenfondsvermogens enorme bedragen zijn verschoven van oud naar jong. En wat hij ook niet weet, is dat de laatste acht jaar gepensioneerden steeds weer bijbetalen aan het pensioen van jongeren, omdat jongeren te weinig premie betalen.

Dat weet hij allemaal niet, anders zou hij niet zulke onzin beweren. Toch treurig dat onze politici zo slecht zijn geïnformeerd.

Mijn laatste column in uw blad

Aan aandacht voor pensioenen is op dit moment geen gebrek. De media raken er niet over uitgepraat en uitgeschreven. Vooral niet nu er al sinds 2010 discussie is over herziening van het pensioenstelsel. Het einde ervan lijkt nog niet in zicht. Wel het einde van mijn columns in dit blad.

Ook de afgelopen weken stonden in de kranten weer talrijke verhalen over pensioenen. De meeste aandacht trokken uiteraard de berichten over dreigende kortingen. Die eventuele kortingen treffen niet alleen gepensioneerden, maar ook de werkenden. Zij zien hun opgebouwde rechten omlaag gaan. Echt veel pijn doet dat niet. Voor jongeren is er nog voldoende tijd voor herstel. Als over een paar jaar de rente weer stijgt, gaat het hard. Onderzoekers van de Universiteit van Tilburg hebben geanalyseerd dat het huidige Financieel Toetsingskader (FTK) ertoe leidt dat we in een periode van 50 jaar te maken krijgen met volledig geïndexeerde pensioenen en dekingsgraden boven de 150%.

Nieuw pensioenstelsel

Dergelijke publicaties voeden de kritiek op het huidige FTK en de roep om bij de berekening van de dekingsgraad van een pensioenfonds rekening te mogen houden met gerealiseerde rendementen. Ze zijn ook koren op de molen van degenen die menen dat ons pensioenstelsel helemaal niet vernieuwd hoeft te worden. Nou schiet het met die vernieuwing ook niet erg op. In 2010 werd door sociale partners een Pensioenakkoord gesloten dat het fundament moest bieden voor de toekomst van ons pensioenstelsel. De inzet was toen gericht op aanpassingen om het stelsel beter toekomstbestendig te maken.

Inmiddels zijn we echter aanbeld in het stadium waarin wordt gesproken over fundamentele veranderingen, zoals een persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling. Daarbij passeren ingewikkelde gedachtegangen als ruilcontracten tussen generaties en aanpassingsmechanismen om beleggingsrisico's en effecten van langer leven uit te smeren. Duidelijke keuzes worden echter nog steeds

HASKO VAN DALEN
Onafhankelijk
deskundige op het gebied
van pensioenen, sociale
zekerheid en employee
benefits.

niet gemaakt. Het is voorlopig vooral een discussie waarin wetenschappers, politici en publicisten op pensioengebied zich naar hartenlust roeren. Ook ik heb daar via allerlei kanalen mijn steentje aan bijgedragen.

Afscheid

Al vele jaren schrijf ik artikelen, columns en blogs over pensioenen voor kranten, vakbladen, periodieken en websites. Zo'n beetje elk onderwerp op pensioengebied heb ik de revue laten passeren. Af en toe heb ik het idee dat ik in herhaling verval, vooral nu er niet erg veel nieuwe ontwikkelingen te melden zijn.

Nu is het wel zo dat ik niet constant in hetzelfde medium publiceer. Op gezette tijden switch ik, soms gedwongen omdat een redactie vernieuwing wil, soms uit eigen beweging omdat ik aan iets anders toe ben. Het voorkomt dat de lezers vinden dat ze mijn standpunten nu wel kennen.

Vooral in columns moet een schrijver de zaken wat scherper aanzetten en een duidelijke mening ventileren. Daarom zit er aan columnisten een houdbaarheidsdatum. Mij leek het dat die wel bereikt zou zijn als ik 67 jaar wordt. Dat is eind dit jaar en een mooi moment om ermee te stoppen. Dit is dus mijn laatste column in uw blad. Ik hoop dat u ze met plezier gelezen hebt. —

Audrey's DeliCasa

Voor wie van lekker eten houdt, maar niet lang in de keuken kan of wil staan.

BARBARIE EENDENBORSTFILET MET GRAPEFRUIT/SINAASAPPELSAUS

De Barbarie eend komt oorspronkelijk uit Zuid-Amerika. In de 15e eeuw werd hij onder de naam Muskus eend of Kaapse eend naar Europa gevoerd. Het is een grote eend met heel lekker vlees. Waar de naam Barbarie vandaan komt, is niet bekend. Maar het is zeker geen barbaar onder de eenden, integendeel.

Ingrediënten voor 2 personen:

- Barbarie eendenborstfilet (Lidl)
- Sap van een ½ grapefruit en een ½ sinaasappel
- Potje wildfond (Lidl)
- 4 zwarte peperkorrels of roze peperkorrels (zijn zachter)
- Laurierblaadje/klein uitje/verse tijm/beetje boter voor de saus
- 4 eetlepels olijfolie/25 gram boter
- Zout/peper
- Beetje rode wijn

De bereiding:

Eerst de wildfond in een steelpannetje doen met het uitje, het laurierblad, de peperkorrels en een beetje verse tijm. Dit op een laag vuurtje warm maken met het sap van de sinaasappel en de grapefruit. Naar smaak rode wijn toevoegen. Dit alles vervolgens een beetje in laten koken.

De fond daarna door een zeef halen en terugzetten op laag vuur. Op smaak maken met peper en zout. Met een klein klontje boter de gezeefde fond binden met allesbinder tot er een mooi licht gebonden sausje ontstaat. Voor de liefhebbers een beetje room erdoor roeren. Warm houden tot serveren.

Verhit de olijfolie en de boter in een koekenpan. Eerst het vel van de eend met een mes inkepen (ongeveer 4 keer). De eendenborst met de velkant naar beneden (wordt dan krokant) op hoog vuur circa 4 minuten bakken. Temper het vuur, draai de eendenborst om en bak deze nog ongeveer 10 minuten. Het vlees mag niet gaar worden, maar moet rosé blijven. Vlees daarna uit de pan nemen en 5 minuten laten rusten alvorens het aan te snijden.

Het eendenvlees in mooie schuine tranches snijden en op de borden (eventueel verwarmd) draperen met een klein beetje verse tijm en de saus er omheen. Kan met diverse groenten gegeten worden. Aan te raden zijn worteltjes, gebakken paddenstoelen en aardappelpuree. Om het helemaal feestelijk te maken een beetje truffelolie door de puree doen.

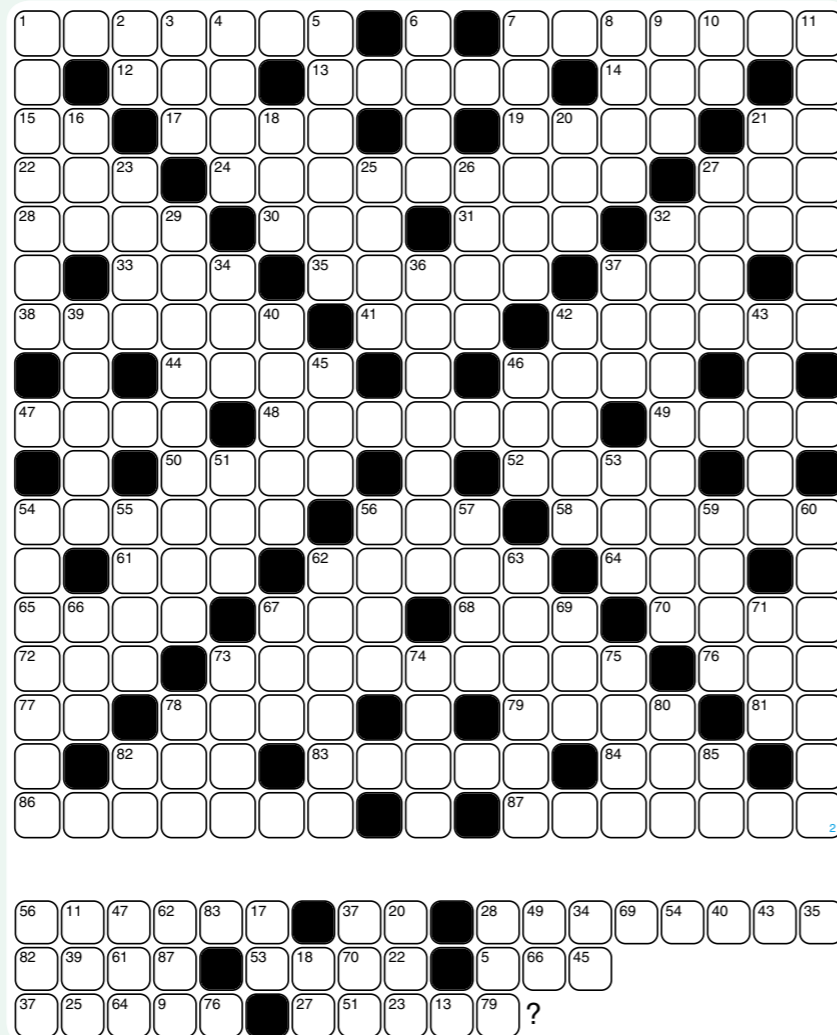
Heerlijk met een glas rode wijn en zeer geschikt voor het kerstdiner.

BUON APPETITO
Ciao Audrey
audrey.mp@hotmail.com

Na het oplossen van de kruiswoordpuzzel zet u de letters, die hetzelfde getal hebben als die in de balk eronder, daarop over. De zin die u dan krijgt stuurt u vóór 11 januari 2017 per e-mail naar pensioenbelangen@pensioenbelangen.nl of op een briefkaart naar NBP, Koninginnegracht 19, 2514 AB Den Haag. Onder de goede oplossingen worden weer 4 prijzen van 13 euro verloot.

De oplossing van de kruiswoordpuzzel in nummer 5-2016 is: **Herfstkleuren en paddenstoelen**

De vier gelukkige winnaars zijn:
W.H.M.O. Janssen
C. Mekes
C. van Roijen
A.M. Steehouwer-de Jongh

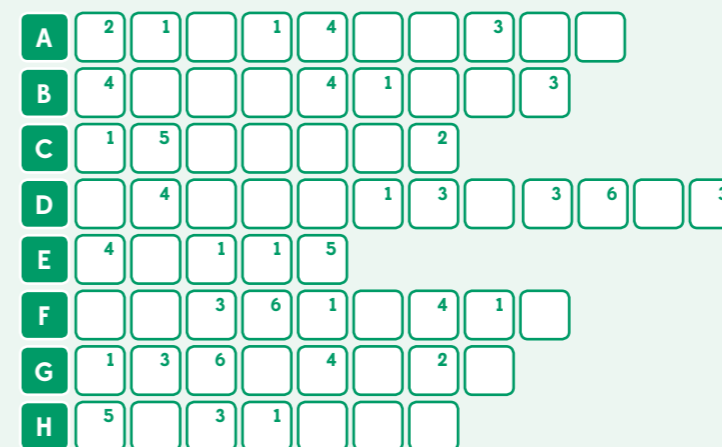

HORIZONTAAL 1. spel met vijf dobbelstenen; 7. rekening; 12. afgemat; 13. Spaanse badplaats; 14. deel van schoen; 15. deel van mast; 17. luizenai; 19. tocht (trip); 21. lengtemaat (afk.); 22. plaaggeest; 24. instrument in een duikboot; 27. Zuid-Koreaans automerk; 28. op het genoemde of bedoelde; 30. Russisch jachtvliegtuig; 31. Duitse tv-zender; 32. huisdier; 33. European Article Numbering (afk.); 35. glas jenever; 37. wet arbeidsongeschiktheid (afk.); 38. lofwaardig (roemvol); 41. bid (Lat.); 42. plaats in Duitsland; 44. land in Azië; 46. jeugdig; 47. koude neerslag; 48. plaats in Italië; 49. in goede staat (afk.); 50. militair voertuig; 52. plaats in Jemen; 54. begeleiding (automerk); 56. voertuig; 58. land in Afrika; 61. Europese Economische Gemeenschap (afk.); 62. snelle gang van het paard; 64. ogenblik; 65. ledemaat; 67. op grote afstand; 68. bejaard; 70. inwendig orgaan; 72. deel van oor; 73. geniaal (begaafd); 76. plechtige belofte; 77. erbium (scheik. afk.); 78. oud Braziliaans voetballer; 79. rivier in Spanje; 81. koninklijk besluit (afk.); 82. rechtsregels; 83. man van adel; 84. houten drinkbakje; 86. pittige kruidenpasta; 87. Italiaanse componist.

VERTICAAL 1. plaats in Zeeland; 2. hare majesteit (afk.); 3. duizend kilo; 4. reinigingsmiddel; 5. platte vloertegel; 6. verpakking voor vloeistoffen; 7. bijval oogsten (succes); 8. microprocessor; 9. voedsel; 10. klein kind; 11. Islamitische vastenmaand; 16. bloeiwijze; 18. rivier in Utrecht; 20. explosieven opruimingsdienst (afk.); 21. rekenteken (erf); 23. scheepsstuur; 25. eskimohut; 26. luchtwegaandoening; 27. groente; 29. bij- of zijgebouw van een hotel, ziekenhuis etc.; 32. plaats in Friesland; 34. gevangenis; 36. Engelse voetbalclub; 37. grasland; 39. Duits wijngebied; 40. bad- en wasgelegenheid; 42. plaats in Noord-Brabant; 43. rivier in Nederland; 45. namaak; 46. meisjesnaam; 51. ernstig; 53. uitlopende tak; 54. onderscheidingsteken; 55. schriftelijk bewijsstuk; 56. boterton; 57. diefstal; 59. smeermiddel; 60. zomervrucht; 62. klaar (voorbij); 63. soort golfstok; 66. hoog aanzien (lof); 67. schil (pel); 69. projectieplaatje; 71. eikenschors; 73. familietwist; 74. melkklier; 75. zwemvogel; 78. hoofddekseel; 80. brandstof; 82. wattseconde (afk.); 85. onmeetbaar getal.

Omschrijving

- A. Criminele schroothoop voor tweewielers (10)
- B. Graan conserveren op de snelweg (9)
- C. Oman en Koeweit o.a. (7)
- D. Triootje uit het oosten (12)
- E. Vuilspuiterij (5)
- F. Spirituele wijze uit Australië (9)
- G. Proza (8)
- H. Vet om af te vallen (7)

Spelregels cryptogram

Slechts één van de klinkers is genummerd, maar alle plaatsen waar die klinker staat hebben dat nummer. Sommige medeklinkers hebben een nummer gekregen, bijvoorbeeld in opRoerkraaieR (cryptogram in nr. 1 van 2013) hebben de eerste en de laatste r het nummer 1 gekregen, maar de tweede r geen nummer. Als u in die puzzel in andere woorden een 1 ziet staan kunt u daar dus de r invullen.

Stuur uw oplossingen vóór 11 januari 2017 per e-mail naar pensioenbelangen@pensioenbelangen.nl of op een briefkaart naar: NBP, Koninginnegracht 19, 2514 AB Den Haag. U kunt de oplossing van het kruiswoordraadsel in dezelfde e-mail of op dezelfde briefkaart inzenden. Voor goede oplossingen zijn per cryptopuzzel 4 prijzen van 13 euro beschikbaar.

Oplossing van de puzzel in nummer 5-2016:

- A. Openhakken
- B. Randvoorwaarde
- C. Waterkanon
- D. Puberaal
- E. Laag water
- F. Maaltijden
- G. Waagstuk
- H. Kraakpand

De vier gelukkige winnaars zijn:

- J. Blei
- A.W. de Ronde
- E.H. Schrama-de Waal Malefijt
- F. Thissen

Martha Batalha: **Het verborgen leven van Eurídice Gusmão**, paperback 224 pagina's, ISBN 9789046821541, Uitgeverij Nieuw Amsterdam, € 19,99
Eurídice Gusmão, echtgenote, moeder en huisvrouw, heeft de pech om in het verkeerde tijdperk geboren te zijn. Eurídice is slim en ondernemend en kan zoveel meer.

Elk initiatief om zich te ontplooiën stuit op hevig verzet van haar echtgenoot, die haar liever klein houdt, en op kritiek van haar omgeving. En dan staat opeens haar jaren geleden verdwenen oudere zus Guida voor de deur en blijkt er voor beide zussen veel meer mogelijk te zijn dan gedacht. Een sprankelend boek, met humor geschreven, dat zich afspeelt in het Rio de Janeiro van de eerste helft van de vorige eeuw. (AV)

Stephen Hawking: **Zwarte gaten**, paperback 80 pagina's, ISBN 9789044532309, Uitgeverij Prometheus, € 12,50
Stephen Hawking (nog geen Nobelprijs!) is 's werelds meest befaamde fysicus en de grootste deskundige op het gebied van "zwarte gaten" – ingestorte sterren zo zwaar dat ze geen licht uitstralen. Ze zijn slechts waar te nemen doordat ze de

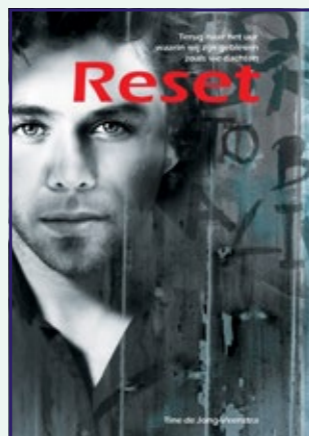
beweging van andere sterren verstoren. Hawking is noodzakelijkerwijze (hij kan niet praten) een man van weinig woorden, maar die zijn dan ook hun gewicht in diamant waard. De twee lezingen die hij voor de BBC-radio begin 2016 hield over "zijn" zwarte gaten, zijn op minder dan 72 pagina's samengevat en becommentarieerd door collega fysicus David Shukman. Leesbaar, begrijpelijk en humoristisch. Kopen dus, maar let niet op het uiterlijk. Het gaat om de inhoud. (JVJ)

Renée de Haan: **Toscane Noord - con passione**, paperback 160 pagina's, ISBN 9789492199560, Edicola Publishing, € 19,95
Toscane is voor veel mensen een geliefde vakantiebestemming. Deze gids geeft een uitgebreid beeld van wat je allemaal kunt gaan zien in Toscane. Dit boek onderscheidt zich door niet alleen bezienswaardigheden, terrasjes en restaurants aan te geven, maar door ook de geschiedenis van de plaatsjes te schetsen. De schrijfster heeft interviews gehad met verscheidene lokale mensen die bijdragen aan de leefgemeenschap van de plaatsjes en dorpjes, zoals met Gorgio Michetti, de man die met zijn tekeningen Pinocchio tot leven bracht. Ook een eigenaar van een visrestaurant komt aan het woord.

Dit boekje is een rijke aanvulling voor iedereen, ook al ben je reeds in dit deel van Italië op vakantie geweest. Er staan items in die je niet op het internet zult vinden en door de mooie uitgave is het goede aanvulling van je kennis over Toscane. (EBB)

Dit boekje is een rijke aanvulling voor iedereen, ook al ben je reeds in dit deel van Italië op vakantie geweest. Er staan items in die je niet op het internet zult vinden en door de mooie uitgave is het goede aanvulling van je kennis over Toscane. (EBB)

Tine de Jong - Veenstra: **Reset**, paperback 293 pagina's, ISBN 978-90-817611-2-3, Uitgever Tinexpression, € 18,00
Drie kinderen beloven elkaar op de laatste schooldag van hun basisschooltijd om één uur van deze laatste bijzondere dag, waarna ze alle drie een andere kant opgaan, voor altijd te bewaren. Dertig

jaren gaan voorbij en iedereen is de belofte vergeten, lijkt het. Tot één van hen de andere twee overtuigt om een geheim experiment te doen met hun tijdsbesef. Is het mogelijk om je ongecompliceerde kindertijd te herbeleven, met alles wat je op je levenspad bent tegengekomen? Reset laat de lezer stilstaan bij de invloed van herinneringen op het heden en andersom; de invloed van het heden op herinneringen. (GJN)

Geert Mak: **De levens van Jan Six - Een familiegeschiedenis**, paperback 446 pagina's, ISBN 9789045031842, Uitgeverij Atlas Contact, € 24,95
Mak daalt af langs de stamboom van de familie Six. Vier eeuwen geschiedenis van dit Amsterdamse patriciërs geslacht. Bij deze afdaling maakt men onder andere

kennis met zaken als het recept voor warmoes (biet, peterselie, uien,), de huwelijkskrakeelkamer, een gouden kunstgebit en de Japponse rok. Ook bekende personen als de arts Nicolaes Tulp, de kousenhandelaar Joost van den Vondel en kunstenaar Jan Toorop passeren de revue. Grondslag is het zeldzaam rijke en bewaard gebleven familiearchief. Geschiedverteller Geert Mak staat met dit werk (weer) hoog geplaatst in de diverse bestsellerslijsten. (CNH)

Otto Penzler: **Kerstmisdaad verhalen**, paperback 224 pagina's, ISBN 9789021404516, Uitgeverij Q, € 19,99
Voor dit boek is een selectie gemaakt uit dertien korte, in de meeste gevallen wat oudere spannende verhalen. Deze verhalen spelen zich - zoals de titel aangeeft - op of rond de kerstdagen. Elk verhaal wordt

voorafgegaan door een tekst waarin kort het oeuvre van de auteur wordt beschreven. Het zijn vrijwel allemaal bekende personages die de revue passeren, waaronder Sherlock Holmes, inspecteur Banks, Father Brown en inspecteur Morse. Laatstgenoemde heeft wel een heel bijzondere manier gevonden om een misdaad op te lossen. Door diep in zijn buidel te tasten bezorgt hij zichzelf een rustige Kerst. Kortom: een leuk boek om cadeau te doen aan liefhebbers van misdaadromans. (RW)

BA Paris: **Achter gesloten deuren**, paperback 336 pagina's, ISBN 9789026336898, Uitgeverij Ambo Anthos, € 19,99
Grace en Jack lijken een perfect huwelijk te hebben, maar is dit wel zo? Grace komt nooit alleen op visite en waarom neemt ze de telefoon niet op? Ze wordt ook steeds magerder. Je vraagt jezelf voortdurend af hoe Grace van deze

verschrikkelijke man afkomt. Millie, de verstandelijk gehandicapte zus van Grace, is uiteindelijk degene die aanvoelt hoe slecht Jack is en zij probeert haar zus te helpen. De schrijfster heeft een toegankelijke schrijfstijl. De schakelingen van heden naar verleden en de onderhuidse spanning maken, dat dit beklemmende boek je flink in z'n greep houdt. Een aanrader voor de liefhebbers van het genre psychologische thriller. (MW)

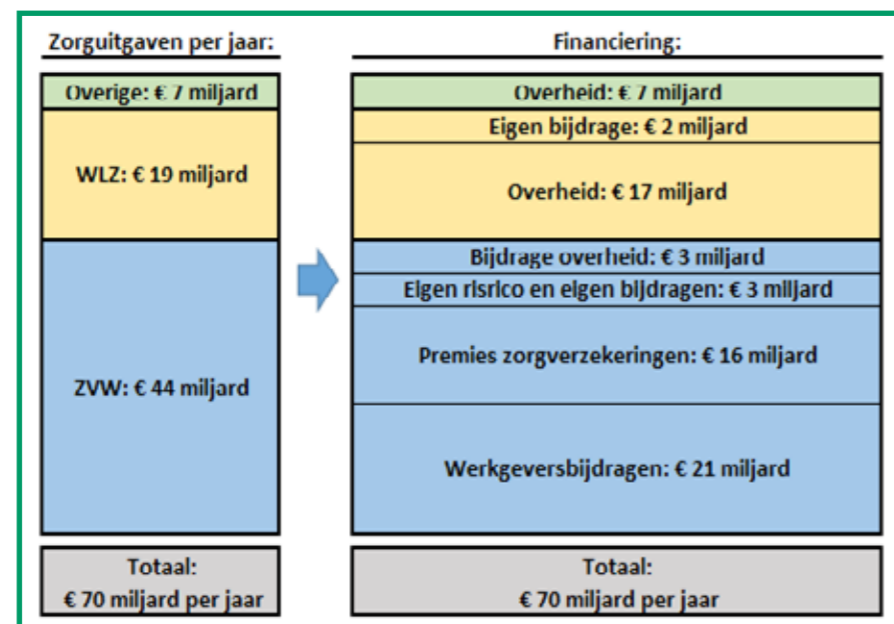
Ronald Prud'homme van Reine: **Liever niet de lucht in - De omstrede zelfmoordaanslag van Jan Carel van Speijk**, paperback 288 pagina's, ISBN 9789029510028, Uitgeverij De Arbeiderspers, € 19,99
Was het een sigaar, een pistool of een in eerste instantie ketsend geweer waarmee van Speijk de 1500 pond kruid aan boord van

de, gestrande, kanonneerboot 2 liet ontploffen? Kwamen de Belgische militairen van Speijk en z'n bemanning in bescherming nemen tegen woedende Antwerpenaren of probeerden zij op brute wijze de Hollandse vlag neer te halen? Wat bezielde deze weesjongen/luitenant om zichzelf en met hem het grootste deel van z'n eigen bemanning de dood in te jagen? Historicus Prud'homme presenteert een lezenswaardige zoektocht naar de waarheid over deze gebeurtenis op 5 februari 1831. (CNH)

De systematiek van de betaling van ziektekosten

De gezondheidszorg vormt veruit de grootste post in de rijksbegroting. Voor 2016 is afgerond € 70 miljard opgenomen voor zorg conform de Zorgverzekeringswet (ZVW) op een totaal van € 250 miljard (voor de hele rijksbegroting), ofwel zo'n 28%.

Dat geld wordt als volgt bij elkaar gesprokkeld:

Bron: www.allezorgvergoedingen.nl, rijksbegroting 2016

We zien dat de 50-50 verdeling van de premies tussen werkgevers en verzekerden, zoals we die ook in de ziekenfondstijd hadden, nog steeds ongeveer in tact is. Verhoging van de premie voor de basisverzekering en de eigen bijdragen (voor o.a. medicijnen of bepaalde zorgen) en het eigen risico hebben wel een lichte verschuiving richting verzekerden veroorzaakt.

Premiestijgingen

Per 2017 gaan de premies weer omhoog. Dat heeft een aantal redenen:

- Pakketwijzigingen door een besluit van de overheid: met name het onderbrengen van de wijkverpleging (vroeger AWBZ) in de ZVW tikt aan (3

miljard, 7,5% stijging ZVW)

- Bevolkingsgroei (ongeveer 1%, bron: Nationaal Kompas Volksgezondheid)
- Duurder worden van medicijnen, etc.
- De verzekeraars kunnen niet verder interen op hun (wettelijk verplichte) reserves, dus zij berekenen de kostenstijging door in de premies.

Marktwerking

Vóór 2006 probeerde de overheid de kosten van de zorg in de hand te houden door twee maatregelen: het beperken van de capaciteit, met name van ziekenhuizen, en het verlagen van de tarieven van zorgverleners. Dat werkte niet, omdat zorg meer poliklinisch werd en de zorgvraag toenam.

Omdat de kosten van de zorg bleven stijgen en zelfs harder stegen dan het nationaal inkomen is vanaf ongeveer 1990 geprobeerd een stelsel te bouwen dat minder duur was. Concurrentie tussen zorgverzekeraars zou de doelmatigheid van de zorg moeten vergroten en de kostenstijging moeten beperken. Er was sprake van 'gereguleerde marktwerking', de overheid bleef erop toezien dat de kosten in de hand werden gehouden en de kwaliteit op orde bleef.

Rol van de overheid

Premie en omvang van de zorg onder de WLZ, de inkomensafhankelijke bijdrage aan de ZVW, de eigen bijdragen en het eigen risico van verzekerden onder de ZVW stelt de overheid vast, evenals de omvang van het basispakket. Daarmee bepaalt de overheid voor een flink deel de omvang van het zorgbudget. Door een deel van de zorg, namelijk de huishoudelijke hulp, onder te brengen in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning heeft de overheid de zorgkosten gedrukt, maar voor de totale maatschappelijke kosten maakt het niet zoveel uit.

De Inspectie voor de Gezondheidszorg heeft een toezichthoudende taak op het gebied van kwaliteit van zorg.

Rol van de zorgverzekeraars

De zorgverzekeraars hebben allereerst zorgplicht. De zorg, waarvoor de klant verzekerd is, moet geleverd worden, ook als de verzekeraar er geen geld voor heeft begroot. De verzekeraar berekent de premies op basis van de te verwachten zorgbehoefte, die in de praktijk niet sterk afwijkt van de geleverde zorg in het afgelopen jaar.

Niettemin: wat landelijk statistisch klopt, hoeft niet voor een verzekeraar te kloppen. Daarom is er een vereveningsstelsel en heeft een verzekeraar buffers. De verevening moet ervoor zorgen dat, als een verzekeraar meer kosten heeft dan te verwachten op basis van zijn verzekerdenbestand, er compensatie komt uit een fonds dat gevuld wordt door verzekeraars met minder kosten.

“
De gezondheidszorg vormt veruit de grootste post in de rijksbegroting.
”

De zorgverzekeraar heeft daarnaast de taak de zorg betaalbaar te houden, dus doelmatigheid te stimuleren. Bij stijgende prijzen en voortgaande ontwikkeling in de zorg betekent dat, dat verzekeraars met de zorgverleners aan tafel moeten om af te spreken wat er in het volgende jaar geleverd gaat worden en wat niet meer, of op een andere manier.

Voor een deel heeft het gewerkt. De wachtlijsten in de ziekenhuizen zijn verdwenen en vanaf 2012 stegen de zorgkosten minder hard. Kleine chirurgische ingrepen, zoals het verwijderen van wratten, worden niet langer vergoed als ze in het ziekenhuis plaatsvinden. Het is nu huisartsenzorg. De diabeteszorg is voor een flink deel overgeheveld naar de huisartsen en zo zijn er nog meer voorbeelden.

Er is ook veel hetzelfde gebeven. Het aantal ziekenhuizen en hun omvang is nauwelijks geslonken en daarmee is het budget ziekenhuiszorg, in 2011 27% van het totaal, dus in 2016 te begroten op € 19 miljard, ongeveer constant gebleven. De belangrijkste reden waarom de verzekeraars er niet in slagen de ziekenhuizen te dwingen tot meer doelmatigheid is de verzekerde zelf: die eist dat zijn ziekenhuis in stand blijft en dag en nacht alle mogelijke zorg aanbiedt. Diezelfde verzekerde heeft daarbij weinig oog voor de kwaliteit van de aangeboden zorg, maar wil allereerst dichtbij huis terecht.

Ten derde zouden de zorgverzekeraars bij het contracteren van zorg ook moeten letten op de geleverde kwaliteit. Belangrijkste wapenfeit in dezen is het vaststellen van minimale aantallen voor bepaalde operaties. Omdat de zorgprofessionals het slecht eens kunnen worden over dat onderwerp, zijn er kwaliteitscriteria opgesteld die weliswaar meetbaar zijn, maar niet allemaal iets zeggen over kwaliteit. —

Euthanasie en het recht op zelfbeschikking

In de eerste vergadering van het hoofdbestuur van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG) die onze redacteur Roelof Jan bijwoonde stond het rapport 'levensbeëindigend handelen bij zwaar defecte pasgeborenen' op de agenda. Dat was in 1990. Aan hem werd destijds gevraagd hoe dat rapport het beste in de publiciteit begeleid kon worden.

AUTEUR:
ROELOF JAN MULDER

De leden van het hoofdbestuur (16 in getal, afkomstig uit verschillende disciplines) vonden dat de titel aangepast moest worden. Vooral dat 'zwaar defecte' vonden ze toch wel erg onmenselijk. Ik heb daar over moeten nadenken. En toen heb ik het hoofdbestuur voorgehouden dat die titel perfect was. Waarom? Omdat die precies aangaf waar het om ging, namelijk om kleine misgeboorten die in geen enkel opzicht leken op lieve roze baby'tjes zoals het publiek zich pasgeborenen voorstelt.

En dat moest ook niet. Nederland moest niet de indruk krijgen dat artsen het leven van levensvatbare baby's wilden beëindigen. Het ging om pasgeborenen die ondraaglijk leden en voor wie geen enkele levensverwachting bestond. De toenmalige voorzitter is destijds voorbereid op de (moeilijke) vragen die hij kon verwachten, vooral van confessionele zijde. Het rapport werd op een enkele uitzondering na positief ontvangen. Ook vanwege het feit dat de artsenvereniging hiermee bewees op een open manier de discussie over dit heikele onderwerp te willen aangaan.

Dat waren de eerste schreden op weg naar een voor artsen acceptabele euthanasie wetgeving. Want tot die tijd werd euthanasie of hulp bij zelfdoding door artsen beschouwd als moord, met de daarbij behorende consequenties.

Na een uitvoerige maatschappelijke

discussie die in de jaren negentig vooral ook op het politieke vlak plaatsvond, met D66 in de hoofdrol (wijlen Els Borst, Rogier van Boxtel en de KNMG) werd de euthanasie wetgeving in 2002 eindelijk een feit. Daarmee was Nederland het eerste land ter wereld dat euthanasie, onder bepaalde voorwaarden, in de wet verankerd had.

Dat betekent overigens niet dat euthanasie en hulp bij zelfdoding vanaf die tijd niet meer strafbaar is. Alleen als de uitvoerende arts zich houdt aan de in de wet opgenomen zorgvuldigheidseisen, is uitsluiting van rechtsvervolging mogelijk. Titel van de wet: Toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding".

Enkele voorwaarden

In de wet is een aantal voorwaarden opgenomen, waaronder:

- Een bevoegde arts moet de euthanasie uitvoeren.
- Er moet een behandelrelatie tussen de arts en de patiënt zijn.
- Er dient sprake te zijn van ondraaglijk en uitzichtloos lijden.
- Minstens één andere arts moet zijn/haar oordeel over het euthanasieverzoek (schriftelijk) hebben geven.
- De euthanasie moet gemeld worden bij de zgn. toetsingscommissie die beoordeelt of binnen de regels gehandeld is.
- Uiteraard moet met toestemming van

de patiënt zijn gehandeld.

- Bij zgn. wilsonbekwame patiënten dient er sprake te zijn van een wilsverklaring die door de patiënt in wilsbekwame toestand is ingevuld.

Problemen in de praktijk

In de praktijk stuit de uitvoering van euthanasie in veel gevallen op problemen. Zo is niet elke arts bereid om euthanasie toe te passen, vaak om religieuze redenen. Veel artsen hebben sowieso moeite met de uitvoering van euthanasie omdat ze zijn opgeleid om het leven te behouden en niet om het te beëindigen. Dat heeft vooral met de beroepsethiek te maken.

Ook is wettelijk niet voorgeschreven dat een arts die zelf geen euthanasie wil toepassen, de patiënt doorverwijst naar een andere arts die daartoe wel bereid is. Dit is bij de uitvoering van euthanasie het grootste probleem. De Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levenseinde (NVVE) heeft wat dit betreft landelijke teams van artsen in het leven geroepen die kunnen helpen bij /adviseren over/ uitvoeren van euthanasie.

Het is niet helemaal duidelijk waartoe de teams bevoegd zijn en of men zich daarmee aan de zorgvuldigheidseisen van de wet houdt. De artsenvereniging KNMG is in ieder geval geen voorstander van deze vorm van levensbeëindiging. Men is ongetwijfeld bang voor het ontstaan van een soort doodseskaders, hetgeen we vooral niet moeten willen.

In de jaren negentig was er terecht ook de angst voor wat de Amerikanen noemen de 'slippery slope'. Met andere woorden: als je er eenmaal aan begint, is het hek van de dam. Daarom ook die stringente voorwaarden en de plicht van de overheid tot handhaving. Dat laatste is erg belangrijk.

Psychisch lijden

Een ander probleem is het levensbeëindigend handelen bij psychiatrische patiënten. Daarbij staat de vraag centraal of psychisch ondraaglijk lijden gelijk gesteld zou kunnen worden aan fysiek ondraaglijk lijden. Dat laatste is over het algemeen gemakkelijker vast te stellen. Maar ook

psychisch lijden kan ondraaglijk zijn en plaatsvinden in een uitzichtloze situatie. Indertijd is dat tijdens de roemruchte rechtszaak tegen de psychiater Chabot in de pers uitvoerig beargumenteerd.

Chabot had een vrouw, die door een scheiding en door de dood van haar beide zoons in ernstige psychische nood was geraakt, geholpen bij haar zelf gekozen dood en was daarna aangeklaagd wegens moord. Uiteindelijk heeft ook de Hoge Raad geoordeeld dat in bepaalde gevallen sprake kan zijn van ondraaglijk psychisch lijden. Om dat vast te stellen moet in ieder geval ook het oordeel van een collega psychiater worden ingewonnen. Bovendien moet, alvorens eventueel tot levensbeëindiging wordt overgegaan, eerst vaststaan dat alles geprobeerd is om de patiënt te genezen, zowel op het gebied van behandeling als ook met behulp van medicijnen.

Euthanasie bij jongeren

In toenemende mate doet zich tegenwoordig het probleem voor dat ook jongeren het leven als een te zware belasting ervaren. Dat is vanzelfsprekend veelal een psychische kwestie. Soms ingegeven door gezinssituaties, schoolproblemen of werkloosheid waardoor de zin van het leven hen ontgaat. Natuurlijk moet ook daar aandacht aan worden geschonken, al was het alleen maar om zelfmoord te voorkomen.

Bij jongeren speelt de onherroepelijkheid van de dood overigens nog een veel grotere rol dan bij ouderen. Het gaat vaak ook om omstandigheden die tot de uitzichtloze situatie leiden waarin jongeren zich soms kunnen bevinden. Als aan die omstandigheden iets zou kunnen worden veranderd, verandert wellicht ook de doodswens van de betrokkene.

Wilsverklaring

Dan nog iets over de wilsverklaring. Wanneer iemand besluit dat hij wil dat in bepaalde gevallen een eind aan zijn of haar leven wordt gemaakt wanneer hij niet meer in staat is daar zelf over te beslissen, dan is het zaak om vooraf een zogenoemde wilsverklaring af te geven

“
De eerste schreden op weg naar een voor artsen acceptabele euthanasie wetgeving.
”

en te ondertekenen. Artsen en familie weten dan wat hen te doen staat als de in de wilsverklaring beschreven situatie is aangebroken.

Toch is het zo dat artsen vaak moeite hebben om conform het in de wilsverklaring gedane verzoek te handelen. Dat heeft natuurlijk te maken met het feit dat de patiënt in zo'n geval wilsonbekwaam is en zelf geen regie meer heeft over zijn leven. Dan is het toch elke keer weer erg moeilijk voor de dokter om voor de patiënt te beslissen.

Die gevallen doen zich vooral voor bij dementie. Die patiënten kunnen lichamelijk nog in heel goede conditie zijn en ook zonder dat ze zich dat bewust zijn nog plezier in het leven hebben. Dan is de in de wilsverklaring opgenomen wens tot levensbeëindiging bij dementie moeilijk uit te voeren.

Een ander voorbeeld is de zogenoemde non-reanimatieverklaring waar in veel gevallen niet naar wordt gehandeld. Vooral ook omdat in gevallen waar reanimatie noodzakelijk is, er snel moet worden gehandeld en dit bovendien vaak door personeel wordt gedaan dat er voor is opgeleid het leven van mensen te redden en niet om ze bewust te laten overlijden.

Taak voor de politiek

Duidelijk is dat de onderhavige problematiek complex is. Dat het hier gaat om onherroepelijke situaties. Dat in de wet niet verankerd is dat mensen recht hebben op euthanasie, maar dat artsen om medisch ethische redenen wel gehouden zijn om aan euthanasieverzoeken te voldoen binnen de in de wet opgenomen zorgvuldigheidseisen.

In dit licht bezien zou het verstandig zijn om de eis tot zelfbeschikking in de wet te verankeren. Bovendien zal de Tweede Kamer er naar moeten streven dat in de wet wordt opgenomen dat artsen, die om wat voor reden dan ook een rechtmatig euthanasieverzoek weigeren uit te voeren, verplicht worden in dat geval een collega-arts bereid te vinden het euthanasieverzoek uit te voeren.

Ten slotte

Bij dit alles moet bedacht worden dat discussiëren over het levenseinde gemakkelijk is als je nog midden in het leven staat. Daarom tot slot nog een citaat uit het boek van Katja Meertens getiteld 'De meeste mensen gaan hier dood': "Pas toen ze dood was, realiseerde ik me dat ik haar kwijt was. Daarvoor was de dood abstract. Hij bestaat niet voor levende mensen." —

“
Duidelijk is dat
de onderhavige
problema-
tiek complex is.
”

NASCHRIFT VAN DE REDACTIE

Dit artikel wordt geplaatst in het kader van de recente discussie in de Tweede Kamer over het zelf gekozen levenseinde. De politiek zal in dit geval een moeilijke beslissing moeten nemen. Volgt men het advies van de Commissie Schnabel op, dat wil zeggen dat in de bestaande wet voldoende mogelijkheden zijn om ondraaglijk lijden, ook geestelijk, als criterium te gebruiken voor euthanasie dan wel hulp bij zelfdoding, dan hoeft er niet zoveel te veranderen. Wel is het wellicht verstandig de criteria wat ruimer uit te leggen en dus beter (ruimer) te definiëren.

De tweede mogelijkheid is een nieuwe wet naast de bestaande te ontwerpen waarin rondom de zelfbeschikking met betrekking tot het 'voltooid leven' aparte criteria worden opgenomen. Daarbij zal er buitengewoon streng op moet worden toegezien dat er ten opzicht van de huidige wetgeving geen sprake zal zijn van afglijden (de 'slippery slope').

Een derde mogelijkheid is genoeg nemen met de wetgeving die er nu is omdat in de praktijk de ruimte voor levensbeëindiging voor mensen die het leven als ondraaglijk beschouwen, er al is.

Landelijke belangenbehartiging 30 jaar

Het is donderdag 4 december 1986. Half bewolkt, rond 9 graden Celsius en windkracht 4. Het kabinet Lubbers II is een half jaar aangetreden en zal het nog tot 1989 uithouden.

Portugal en Spanje zijn lid geworden van de Europese Gemeenschap. Het ambtenarenoverleg is mislukt en de bonden vragen het parlement om hulp. Een voorzitter (Acda) en een secretaris (Van Eijbergen) zitten bij de notaris in Den Haag. Doel is het officieel oprichten van de Overleggroep van Verenigingen van Gepensioneerden van Ondernemingen OVGGO. De start van wat nu de NVOG is. Tijdens de ledenvergadering van 23 november wordt 30 jaren NVOG feestelijk herdacht.

De eerste besprekingen vinden al plaats in augustus 1983. Vertegenwoordigers van de gepensioneerden van KLM, de omroepen, Philips, Shell en Unilever komen bij elkaar met de bedoeling regelmatig overleg te hebben over pensioenvraagstukken. Later komen daar de gepensioneerden van ANP, ANWB, DAF, Heidemij, HBG en Volvo bij. Twee commissies worden ingesteld: de pensioencommissie en de commissie 'Public Relations en Publiciteit'.

Al voor 1986 is contact gezocht met de COSBO, het toenmalige samenwerkingsverband van de ANBO, de Unie KBO, de PCOB en later nog de NISBO. Daarna is dat de CSO geworden. Sinds een paar jaar is deze organisatie door het wegvallen van de subsidie en een te lang durende interne besluitvorming opgeheven.

Streven naar samenwerking

Ook werd nauwe samenwerking gezocht met de vereniging van gepensioneerde ambtenaren CSPO. Het streven naar hechte samenwerking is dus van alle tijden, zoals ook toen al het zoeken naar ondersteuning voor het initiatief van kamerlid Erwin Nypels, om gepensioneerden in de pensioenfondsbesturen te krijgen. Na ruim 40 jaar is dat eindelijk in 2013 wet-

telijk geregeld. Erwin Nypels is nu lid van verdienste van de NVOG.

Protest

Jarenlang vonden er protestacties en andere protestbijeenkomsten plaats om ouderenbeleid in Den Haag van de grond te krijgen en om het kappen van subsidies aan ouderenorganisaties te voorkomen. Ook waren er toen al volop discussies over het meebetalen van AOW'ers aan het AOW-pensioen. Gevraagd werd om een weldoordacht plan voor als de babyboomgeneratie 65 jaar zou worden.

Met de ouderenpartijen in de jaren 90 verliep het contact niet goed. Wel kregen de ouderenorganisaties gezamenlijk f 500.000 per jaar. Die bedragen werden op initiatief van het CDA en de PvdA later veel hoger, maar wel richting individuele ouderenorganisaties, die daar dan wel het samenwerkingsverband van moesten betalen.

Politiek Den Haag vond het belangrijk de belangenbehartigende partijen (de tegenkracht) te ondersteunen om daardoor beleid te kunnen formuleren dat een groot draagvlak zou hebben. Staatssecretaris Erica Terpstra heeft de ouderenorganisaties financieel later nog meer ondersteund en heeft ook het Nederland-

AUTEUR:
JAAP VAN DER SPEK

se overleg m.b.t. Europese vraagstukken actief en met geld ondersteund.

Plannen, rapporten en nota's

Door alle jaren heen hebben de ouderenorganisaties gezamenlijk lijsttrekkersdebatten en studiebijeenkomsten georganiseerd en gevochten voor medezeggenschap van gepensioneerden. Opvallend is dat veelal gewerkt werd met plannen, rapporten en nota's die aan de regering en de Kamerleden konden worden uitgereikt.

Vanuit zulke plannen, met grote invloed van de NVOG, is overleg gevoerd met de Stichting van de Arbeid, waardoor wel enkele successen werden geboekt in de medezeggenschap, maar uiteindelijk niet genoeg, omdat veel pensioenfondsen er moeite mee hadden dat niet werkgevers en werknemers geïntereerde mensen meespraken over wat zij toch wel hun eigen domein vonden. Ook dat is van alle tijden.

Samenwerken door de tijden heen

Meer dan 30 jaren is gebleken dat samenwerking van ouderenorganisaties nodig was om resultaten te bereiken. Dat is de reden dat het NVOG van nu nog steeds pogingen zal blijven doen om in belangrijke kwesties elkaar op te zoeken. Met de KNVG, de afsplitsing van de NVOG sinds 2012, is grote verwantschap, omdat beide koepels organisaties van gepensioneerden vertegenwoordigen. Weliswaar verschillen de organisaties in stijl en cultuur, maar het belang van gepensioneerden is overstijgend.

In veel acties en op veel terreinen kan goed worden samengewerkt. Als het om de toekomst en een nieuw pensioenstelsel gaat, verschillen de twee koepels wel van opvatting en strategie maar in een open discussie moet dat kunnen. De gezamenlijke pensioencommissie fungeert goed en zo groeit ook het samenwerken in de commissie koopkracht en de commissie zorg, welzijn en wonen.

Verschillen in benadering

In de afgelopen periode is ook goed samengewerkt met de ouderenorganisaties,

maar op dit moment zijn er wat verschillen in benadering ontstaan. De NVOG zou het liefst ook in de opbouwfase van belangenbehartigende activiteiten naar inhoud en vorm met elkaar willen samenwerken, maar andere partijen kiezen ervoor eerst zelf plannen en opvattingen te ontwikkelen en vervolgens te kijken met wie ze het beste die plannen kunnen realiseren.

Dat sluit samenwerking niet uit, zie ook de gezamenlijke brief van de organisaties van gepensioneerden en ouderen aan staatssecretaris Klijnsma en minister-president Rutte, elders in dit blad beschreven, maar maakt het wel lastiger samen acties te ontwikkelen.

Samenwerking geeft kracht

De 30 jaren van overleg en samenwerking laten zien, dat het op- en neergaan ervan van alle tijden is. Samenwerking geeft kracht, maar niet altijd is samenwerking mogelijk, bijvoorbeeld als de inhoud van de opvattingen van elkaar verschillen, en niet altijd wensen de verschillende organisaties er op dezelfde manier in te zitten.

Maar de geschiedenis van 30 jaren leert, dat we samenwerking nooit los moeten laten. Belangrijk om op de jubileumdatum (4 december) en op de daaraan voorafgegane ledenvergadering van de NVOG steeds een verstandige positie in te nemen, zonder de inhoud te veronachtzamen.

Het is november en de herfst is al enige tijd ingetreden. Net zo weinig bladeren aan de bomen als in 1986. Maar het blijft net als al die jaren nodig de tegenkracht vanuit de gepensioneerden te organiseren. Dat de huidige overheid het belang van het te verkrijgen draagvlak niet of onvoldoende onderkent, maakt het alleen maar meer nodig om door te gaan.

Het blijft de moeite waard om te voorkomen dat ouderen 'onder de bodem uitzakken' en ervoor te pleiten dat de koopkrachtontwikkeling rechtvaardig wordt verdeeld over gepensioneerden en betaald werkenden. Ook na 30 jaar. —

Terug naar het ziekenfonds?

De verkiezingen zijn weer in aantocht en dus laait de discussie over de zorgkosten weer op. Volkomen terecht, als je bedenkt dat de zorgkosten stegen van 15,5% van het bruto binnenlands product (bbp) in 2012 naar 15,6% in 2013. Per hoofd van de bevolking bedroegen de uitgaven 5.608 euro in 2013, tegen 5.537 euro in 2012 (bron: CBS). En daarna is het nog een beetje meer geworden. In de rijksbegroting van 2016 gaat het over afgerond 70 miljard euro.

AUTEUR: ERIC VAN ECK

De voortdurende stijging van de zorgkosten en het onvermogen die stijging in de hand te houden, brachten de overheid ertoe de financiering van de gezondheidszorg in Nederland ingrijpend te wijzigen.

Van een systeem waarin (ook in de behandeling) onderscheid werd gemaakt tussen particuliere- en

fondspatiënten kwam er één basisverzekering voor allen, werd de dokter voor alle patiënten op dezelfde manier vergoed en kwam er naast de basisverzekering een stelsel van aanvullende verzekeringen. Nieuw was de eigen bijdrage voor verstrekkende in het basis-

pakket en het eigen risico. Deze basisverzekering voor alle Nederlanders moest worden aangeboden door concurrerende verzekeraars. Door de concurrentie zou de prijs van de zorg dalen en de kwaliteit toenemen; wachtlijsten zouden verdwijnen.

Voor een deel heeft het gewerkt. De wachtlijsten in de ziekenhuizen zijn verdwenen en vanaf 2012 stegen de zorgkosten minder hard

Van AWBZ naar WLZ en WMO

Maar er veranderde nog meer. De AWBZ, bedoeld voor het afdekken van 'onverzekerbare zorg', maar verworpen tot een peperdure 'zak van Sinterklaas', werd vervangen door de Wet Langdurige Zorg, voor mensen die de hele dag intensieve zorg of toezicht dichtbij nodig hebben. Ondersteuning in de thuis-

tuatie is ondergebracht bij de gemeenten en wordt geregeld in de WMO.

Breed ongenoegen

De 50-50 verdeling van de premiedruk tussen werkgevers en verzekerden, zoals we die ook in de zieken-

fondstijd hadden, is nog steeds ongeveer in tact. Een steeds hogere premie voor de basisverzekering, de eigen bijdragen én het eigen risico hebben een lichte verschuiving van de premiedruk richting verzekerden veroorzaakt. Nederland zit met de eigen bijdra-

gen en het eigen risico overigens nog ver onder het Europese gemiddelde. Het kabinet stelt bovendien, dat het effect van het verschuiven van de premiedruk voor de laagst betaalden wordt gecompenseerd door de zorgtoeslag.

Maar ook als je iets minder laag wordt betaald, hakken het eigen risico en de eigen bijdragen er fors in. Het beoogde effect was dat mensen minder gebruik maken van de zorg. Dat effect is er wel, maar vaak anders dan bedoeld. Dat de chronische hartpatiënt zijn medicatie niet ophaalt bij de apotheek, kan niet een beoogde vermindering van de zorgkosten zijn. Voor chronisch zieken en mensen die in een ziekenhuis worden opgenomen betekent het gewoon een premieverhoging. De roep om het afschaffen van de basisverzekering klinkt dus luid.

“ De geschiedenis van 30 jaren leert, dat we samenwerking nooit los moeten laten. ”

Terug naar het ziekenfonds?

Er gaan stemmen op te komen tot wederinvoering van het ziekenfonds. Als redenen worden onder meer genoemd:

- *De concurrentie tussen de verzekeraars werkt averechts, want de kosten stijgen* Zoals uit de cijfers van het CBS blijkt, stegen de zorgkosten het hardst tussen 2000 en 2003 (periode Els Borst, er was nog een ziekenfonds), toen de rechter duidelijk had gemaakt dat aan mensen geen zorg geweigerd kon worden omdat het geld op was. Er is toen een enorme inhaalslag is geleverd. De wachtlijsten werden eindelijk weggewerkt. De zorgkosten worden overigens veroorzaakt door de zorgvraag (en gestimuleerd door het zorgaanbod). Op het gebied van doelmatigheid is in de zorg nog een wereld te winnen.
- *Concurrentie leidt tot hoge kosten, bijvoorbeeld voor automatisering, streven naar winst en vormen van belachelijk grote reserves.* Zoals Prof. Van der Ven in zijn afscheidsrede stelt (2-10-2015), zijn de kosten van de Nederlandse zorgverzekeraars met 3,5% van hun omzet duidelijk lager dan die van de particuliere verzekeraars (Europa breed 13%). En je moet er toch niet aan denken dat onze overheid een centraal systeem voor een nieuw ziekenfonds laat ontwikkelen. Dat wordt vast net zo'n succes als de systemen voor politie, brandweer, UWV en belastingdienst. Wat betreft de winst: de grote zorgverzekeraars VGZ en Menzis zijn coöperaties; voor alle verzekeraars geldt een verbod op winstuitkering (tot 2018) en de meeste hebben al moeite genoeg om de reserves aan te houden die de Nederlandsche Bank eist. Bestendigen van het verbod op winstuitkering lijkt voldoende om dit probleem op te lossen.
- *Eigen bijdrage en stijgende premies leiden tot tweedeling in de zorg.* In het huidige stelsel is een eigen bijdrage opgenomen om de verzekerde aan te moedigen even na te

“
Er gaan stemmen op te komen tot wederinvoering van het ziekenfonds.
”

denken voor hij of zij naar de dokter stapt. Dat werkt, zij het niet altijd op de bedoelde manier (zie boven). Af-schaffen ervan kost (begroting 2016) ongeveer 3 miljard per jaar (4%). Nog even afgezien van de compensatie door de Zorgtoeslag is er een heel andere tweedeling aan de orde: die tussen de chronische en de incidentele zieken. Net als voor de langdurige GGZ zou een chronisch patiënt in een WLZ-regeling moeten worden ondergebracht.

- *Reserves* De zorgverzekeraars hebben (verplicht) grote reserves aan moeten leggen. De meeste voldoen niet of nauwelijks aan de nieuwe strenge regels op dat gebied (Solvency). Als de zorg wordt ondergebracht bij een nieuwe staatsorganisatie, is het zeer de vraag of die reserves meekomen. Nationalisatie lijkt de enige optie en het is maar zeer de vraag of de rechter daarmee akkoord gaat. Dan blijven die reserves in een organisatie die niet langer zorgverzekeraar is en dus winst mag uitkeren. Dat kan niet de opzet zijn.
- *Afsluitende opmerking* In veel landen met een publieke gezondheidsdienst (NHS; bijvoorbeeld Ierland, Australië, Engeland, Nieuw Zeeland, Zuid-Europese landen, Oost-Europese landen) kopen mensen die het zich kunnen veroorloven vrijwillig een particuliere verzekering om de lange wachtlijsten in de publieke sector te omzeilen en om betere kwaliteit zorg in een privé-ziekenhuis te krijgen. In Ierland heeft de meerderheid van de bevolking zo'n particuliere verzekering, en in Australië circa 40%. (Bron: Van der Ven, 2-10-2015) In België kent men het systeem van de zg. 'ere-gelden', die de patiënt via een bijbetaling verzekeren van een nette behandeling. Dan betaal je twee keer en dat kan lang niet iedereen zich veroorloven. Dat is pas tweedeling. —

ACTIVITEITEN EN INFORMATIE VAN DE BPP

De BPP (Belangenvereniging Pensioengerechtigden Pensioenfonds Zorg en Welzijn) is via de bestuursleden of actieve kaderleden betrokken bij de volgende activiteiten:

1. **Pensioenraad van PFZW:** In dit medezeggenschapsorgaan van het pensioenfonds wordt de BPP vertegenwoordigd door Cees Michielse als lid van dit orgaan en Jaap van der Spek als plaatsvervangend lid.
2. **Ledenraad PGGM:** dit is het adviescollege voor het bestuur van de coöperatie PGGM. Deelnemers en gepensioneerden van PFZW die lid zijn van de coöperatie krijgen naast aantrekkelijke aanbiedingen ook veel informatie over relevante onderwerpen.
3. **NVOG:** De koepel van ouderenorganisaties waarbij de BPP is aangesloten. Jaap van der Spek bestuurslid van de BPP is tevens voorzitter van deze koepelorganisatie. Cees Michielse vertegenwoordigt de BPP in de pensioencommissie, die zoveel mogelijk gezamenlijk opereert met de KNVG en de overige ouderenorganisaties. Binnen de NVOG wordt door middel van commissies ook veel aandacht besteed aan het inkomens- en koopkrachtbeleid voor ouderen en aan zaken als huisvesting- en zorgbeleid.
4. **Informatie via website, nieuwsbrieven en Ons Pensioen.**
 - a. De redactie van Ons Pensioen is in handen van Roelof Jan Mulder (hoofdredacteur), Jaap van der Spek, Eric van Eck en Pierre Thijssen. Zij zorgen er met name voor dat u goede achtergrondinformatie krijgt over het beleid van de BPP, maar ook dat u op de hoogte blijft van eventuele opvattingen van andere partijen. Zo kunnen de leden van de BPP op basis van een brede informatie actief deelnemen aan de discussies over het te voeren beleid.

b. Door middel van nieuwsbrieven die via de e-mail worden verspreid houden wij de leden die hun e-mailadres aan ons hebben doorgegeven op de hoogte van actuele ontwikkelingen. De redactie van de nieuwsbrieven ligt in de handen van Baukje Vegter

c. De website van de BPP, die door Cees Michielse wordt verzorgd, geeft naast de actuele informatie vanuit BPP en NVOG, ook relevante achtergrondinformatie over in het bijzonder pensioenonderwerpen en koopkrachtbeleid. Wij proberen daarbij een korte en heldere samenvatting te geven van de feiten, met voor diegenen die verder geïnformeerd willen zijn vaak een of meer doorklik mogelijkheden voor uitgebreidere en meer technische achtergronden.

5. **Lobby en netwerkactiviteiten.** Alle bestuursleden zijn actief betrokken bij het uitdragen van het BPP beleid en onderhouden daartoe contacten met andere organisaties die op onze beleidsterreinen actief zijn. Dat zijn besturen van pensioenfonds, de pensioenfederatie, de SER, politieke partijen en ministeries, maar ook de journalisten die actief zijn op onze beleidsterreinen.

HEROVERWEEG UW ZIEKTEKOSTENVERZEKERING

Het is weer tijd om te bezien of u voor uw verzekeringspakket bij uw huidige ziektekostenverzekeraar nog de juiste prijs betaalt. Dat kan een oriëntatie zijn op de mogelijkheden die uw huidige verzekeraar biedt maar ook een bestudering van de aanbiedingen van andere zorgverzekeraars. Geen eenvoudige opgave, vooral omdat een overstap voor een aanvullend pakket voor veel ouderen praktisch niet goed mogelijk is.

Veel van onze leden maken gebruik van de door ons geboden mogelijkheid via VGZ een passende verzekering te nemen, waarbij een korting van toepassing is vanwege de collectiviteit (collectiviteitsnummer 104756).

Ook is er voor diegenen die lid zijn van de coöperatie PGGM een tweetal extra mogelijkheden. Dat geldt voor een naturapolis bij CZ en bij ONVZ voor een restitutiepolis.

VOORAANKONDIGING ALV 2017

Reserveer nu alvast de datum voor de volgende Algemene ledenvergadering. De Algemene Ledenvergadering 2017 zal worden gehouden op **dinsdag 30 mei 2017**. We ontvangen onze ruim 100 trouwe bezoekers als vanouds dan graag met een lunch van 12.00 tot 13.00 uur en eindigen de bijeenkomst rond de klok van 16.30 uur met een anti-fileborrel. De locatie wordt later bekend, maar zal centraal in het land zijn met goede bereikbaarheid voor zowel het openbaar vervoer als de auto. Er zal dus ruimschoots gelegenheid zijn om inhoudelijk met elkaar te discussiëren over het wel en wee van de vereniging, maar ook over actuele beleidsonderwerpen. Tevens is er volop gelegenheid elkaar weer te ontmoeten en de persoonlijke contacten te bestendigen. In de loop van februari volgt de officiële aankondiging en kunt u zich via de website of een antwoordcoupon aanmelden.

AANMELDINGSBON VOOR NIEUWE LEDEN

Ik meld mij aan als lid van de belangenvereniging Pensioengerechtigden Pensioenfonds Zorg en Welzijn (BPP, contributie € 11,00 per jaar) en ontvang binnenkort het laatste nummer van 'Ons Pensioen'. Ik meld wel/niet mijn partner aan voor € 5,50 per jaar.

Naam: _____ m/v

Voorletter(s): _____

Straat en huisnummer: _____

Postcode en plaatsnaam: _____

Telefoonnummer: _____

E-mailadres: _____

Geboortjaar: _____

Laatste functie: _____

E-mail deze gegevens naar: contact@pfzw-belangenvereniging.nl

Of ga naar onze website www.pfzw-belangenvereniging.nl - pagina 'lid worden'.

U kunt de bon ook sturen naar: Secretariaat BPP, Grevelingenhout 158, 4311 NL, Bruinisse.